

LEDA

en tidning om lajv,
interaktiv teater & levande rollspel

nummer 32
jan-mars 2001

tema:

ledarskap &
lägerhållning

Välkommen till medeltidskrogen Grågåsen.

Vi är belägna i källarvalven under Ignatiigränd 3 i Gamla stan. Här serverar vi mat efter medeltida recept och gott färskt öl från Visby. Kom och upplev vår medeltida miljö bland rustningar, svärd och gästande spelemän.

Du som själv spelar eller sjunger är välkommen ner för att förgylla aftonen.

Kom gärna tidsenligt klädd.

Visste du att du kan boka hela krogen, till exempel för lajv eller firmafester? Vi har plats för upp till 50 personer.

Öppet

Tisdag – lördag 18.00–24.00

Åldersgräns 20 år

Tel: 08-24 71 44

Alltid personlig service av kunnig personal

LÄDERHANDEL GAMLA STAN AB JONAS ANDERSSON

Vi erbjuder
alla lajvare
10% rabatt
på hela vårt
sortiment

Lilla Nygatan 10
Stockholm

Tel: 08-10 71 82 • Fax: 08-20 26 35

Epost: lotta.leather@swipnet.se

Vi säljer läder
och skinn i hela
hudar eller till-
skuret i remmar

Läder, skinn, mocka, nappa och sulläder. Pälsskinn från råv, ren, med mera.
Bältesspännen, läderremmar skärs till efter önskemål. Verktyg för läderskötsel.

Vi tar även emot postorderbeställning.

Hela katalogen finns här: www.leathershop.net

chefredaktör
johanna hedberg
ansvarig utgivare
cilla de mander
temaredaktör nummer 32
olle sahlín
i redaktionen
martin brodén, tova gerge,
christian olani, anna westerling
martin olsson, jeff marlowe
övergripande formgivning
olle sahlín
redaktionsadress
fëa livia
box 15117
167 15 bromma
e-post
fealivia@hotmail.com
hemsida
http://fea.stockholmnet.se

i detta nummer
skribenter
anethe alsvåg, erlend eidsem, eirik
fatland, oskar hejll, anna maria norin,
hanna olofsson, henrik summanen,
helena ängebrink
fotografer/illustratörer
kriss andsten, britta kristina
bergersen, ylva svensson
omslagsfoto
olle sahlín

upplaga
1000
tryckeri
fjerritslev tryk, fjerritslev, danmark

fëa livia publiceras fyra gånger om året av föreningen fëa livia. Allt material är copyright © 2001 fëa livia och respektive upphovsperson. Eftertryck utan skriftlig tillåtelse är förbjudet.

sidan 3-babe

foto: olle sahlín

helena ängebrink
lajvbutiksinnehavare och skribent,
se sidan 17

Innehåll

nr 32 januari – mars 2001

kolumnen k.....	4
tema: ledarskap & lägerhållning	5
gruppdynamikens kalabalik.....	6
kampen mot kaos	10
amish på speed	12
arrangörsetikett	14
konsten att bli omtyckt	17
1942.....	18
knutepunkt fas 2 – oslo	21
sanningen vid g-punkt real life	22
rollutveckling under dogma 99	24
varför dogma?	25
ond bråd död	26
krimskrams	28
pälskant på lajvet	29
femton år i skogen	30
säkerhet och sjukvård.....	32
kalendarium	34

Peka med hela handen

Lajvare är – något förenklat och överdrivet uttryckt – i grunden en samling anarkistiska individualister. Samtidigt är lajvare fantastiska på att samarbeta, för grupparbetet är en av grundförutsättningarna för att varje lajv ska kunna genomföras. Många människors viljor ska sammanföras till ett gemensamt helt, men alltför många slitningar och alltför olika åsikter hos deltagarna kan knäcka hela gruppen, eller kanske hela lajvet.

Ibland kan samarbetet börja gnissla för att personkemin havererar och ibland för att gruppledarna inte har en klar uppfattning om ansvarsfördelning eller har den grundläggande friluftserfarenhet som behövs. Men oavsett orsak har jag ännu inte upplevt en enda lajvgrupp som varit hundra procentigt friktionsfri och jag har heller inte hört talas om några sådana.

Det finns dessutom en aspekt på lajvgruppens arbete som skiljer den från de flesta andra gruppprojekt: vid en given punkt i arbetet förändras plötsligt samtliga roller och uppgifter i och med att själva spelet sätter igång. Det finns en dynamik i detta som jag tycker är väldigt intressant.

Tack vare all den övning i grupparbete som lajvare skaffar sig tror jag dessutom att de är bättre rustade att hantera grupplevandet i resten av verkligheten.

Tematexterna i det här numret kan förhoppningsvis göra vägen dit ännu något lättare.

foto: helena ängebrink

K Lajvfab

Karin Tidbeck på Hamlet Inifrån

Nybörjarlajv, gröngölingarnas första parningsdans. Några känner att nybörjarlajven är ett kall; ett ansvar hos de erfarna lajvarna eller en stafettpinne att föra över till de nya generationerna, de presumptiva nya lajvarna. Andra ser nybörjarlajven som ett aber, en form av tillställning att sky mer än pesten.

Såvitt jag förstått det är tanken god; lajv är en svår och diger syssla, en hobby man tålmodigt måste förstå och lära sig, sakta men säkert. Alla lajvare bildar tillsammans en rörelse. Det är alltså upp till de som ingår i den här rörelsen att ta sitt ansvar för att få in nytt folk, nytt blod. ”Om inte vi gör det, gör ingen annan det”, ”hur skulle det se ut med en tynande lajvrörelse” och så vidare. För att man över huvudtaget ska komma in i lajv-rörelsen utifrån och lära sig lajva så krävs det således att lajvrörelsen anordnar arrangemang där den primära uppgiften blir att visa nybörjarna vad lajv är och låta dem få prova på. Ett lajv där de inte riskerar att förstöra något för andra. Ett nybörjarlajv.

Alla har väl någon gång varit nybörjare. Det har jag också. Jag kommer ihåg hur det var. Jag hade turen att få plockas upp av några som lajvat förut, och som visste vad de ville ha ut av lajv, och som således hade rätt höga krav på lajvförberedelserna. En kort stund baxnade jag av tanken på att försöka nå upp till deras krav, men sedan drog jag ett djupt andetag och levererade.

Jag tycker mig ha märkt en övertro på lajv-erfarenhet, på att man blir en bättre lajvare av att lajva mycket och ofta. Det beror på hur man ser på det. Det ligger en inte i fatet att ha gjort många roller så länge det ger en förståelse för den inre mekanik som styr en roll. Men den största styrkan när man lajvar ligger inte i erfarenheten, utan med vilken grad av frenesi man ger sig hän sin roll och

lajvets berättelse. Följaktligen är det också så att många personer som går på sitt första lajv gör bättre ifrån sig än gamla uvar på sin miljonte uppsättning.

Nybörjarlajv säger ingenting om företeelsen nybörjare, däremot visar den upp en rätt ful sida hos lajvrörelsen. Inte sällan är det så att nybörjarlajv är ett epitetsman sätter på ett lajv som har begåvats med lata arrangörer med låga pretentioner. Nybörjarlajven har i genomsnitt sämre standard och en sunkigare inställning hos arrangörerna än lajv i allmänhet. Nybörjarna brukar föras som argument för att det ska vara på det här sättet. ”Nybörjarna måste få ha ett lajv att leka av sig på, det viktiga är inte att det är bra, utan att det finns.”

Förakta inte nybörjarna, utan dem som föraktar nybörjare. Titta på alternativa lösningar som *Hamlet Inifrån*.

Hamlet Inifrån var riktat till allmänheten. Naturligtvis var det många lajvare där, men det var på flera uppsättningar en bra blandning mellan lajvare och andra som inte hade lajvat förut. De blev inte idiotförklarade. Istället fick de lajvets vision förmedlad till sig.

Nybörjarlajv är dåliga lajv, inte för att det är många förstagångslajvare bland deltagarna, utan för att arrangörernas ambitionsnivå är obefintlig, för att det inte ställs några som helst krav på deltagarna. Och handen på hjärtat. Vad tror ni de som aldrig lajvat förut säger, om deras första lajvupplevelse är usel?

”Nä, fy f-n vad sunkigt. Och det är alltså den här skiten ni kallar interaktiv teater?”

Text: Martin Brodén
Foto: Olle Sahlin (vänster)
Britta Kristina Bergersen (höger)

Fotot taget inläjv under det norska lajvet 1942 – se artikel sidan 18.

LEDARSKAP & LÄGERHÅLLNING

”Nybörjarlajv, gröngölingarnas första parningsdans.”

GRUPPDYNAMIKENS KALABALIK

Ibland går lajvgrupper sönder. Ofta blir de bara utsatta för kraftigt slitage men ibland blir de ordentligt trasiga. Den tidigare kreativa, sammansvetsade skaran vill inte se varann längre, orkar inte, bråkar över småsaker. Vissa lyckliga grupper verkar dock klara sig igenom hela processen insvepta i en nästan äcklig harmoni. Varje lajvgrupp har sin egen unika historia. En generell förklaring till varför lajvgrupper ibland kraschar, ibland inte, är knappast möjlig eller ens önskvärd. Däremot kan man – eller kvinna – skaffa sig lite tankemodeller som ger grubberier struktur. Själv brukar jag, när jag ertappar mig själv med att vara kontemplativ, ta stöd mot gruppmonstermodellen och grundantagandemodellen. Dessa två analysvägar är etablerade tankegångar inom psykologin och jag beskriver dem såsom jag föredrar att uppfatta dem och gör inte anspråk på fullständig teoriloyalitet.

Att skapa ett gruppmonster

Andra personers närvaro påverkar hur vi känner, handlar och tänker, inte bara genom det som faktiskt sägs i den verbala kommunikationen. Vi kan känna av något annat, en stämning i rummet, en viss laddning. Enligt den psykologiska skola som kallas psykoanalytisk, påverkar omedvetet material vårt beteende. Det omedvetna kommuniceras mellan människor som möts och genom denna kommunikation uppstår den laddning vi kan känna när någon annan är i närheten.

Tre grundläggande psykiska processer

De tre begreppen *projektion*, *projektiv identifikation* och *överföring* är centrala i detta sätt att tänka. De första två är försvarsmekanismer, processer som ingår i människans normala sätt att hålla psykisk balans genom att släppa igenom en hanterbar mängd omedvetet, jobbigt material. Projektion innebär att jag gör mig av med obehagliga tankar och känslor genom att förlägga dem till en annan person. När jag gör en projektiv identifikation börjar det med en projektion. Därtill påverkar jag den andra personen så att denne handlar, tänker och känner i enlighet med min projektion, vilket gör att jag kan få tillbaka den i en bearbetad version. I en överföring förflyttar jag känslor och beteenden som hör till en annan relation, in i en ny relation, exempelvis känner på samma sätt för min sambo när jag är arg, som jag känner när jag är arg på någon av mina föräldrar. Dessa processer pågår ständigt och oftast utanför vårt medvetande. Vilket innehåll processerna får beror på vem de berör. Exempel på teman är att bli övergiven, att inte vilja ha någon som bestämmer över en eller att tro att ingen någonsin lyssnar på vad man säger. Processerna kan resultera i starka känslor, uttråkning, ljuv musik eller kanske vilda konflikter.

Psykiska processer i grupp

Att lista ut vilket mönster olika psykiska processer följer mellan två personer kan vara mycket förvirrande och komplicerat. Det vet alla kärlekspar som försöker prata med varandra.

Att lista ut enligt vilka mönster medlemmarna i en grupp beter sig mot varann, utan att blir förvirrad, är mycket svårt. Det vet alla som någonsin varit med i en lajvgrupp.

Även i stora grupper projicerar vi omedvetet material, överför och håller på. Det objekt vi kastar våra projektioner mot eller överför till, kan vara en enskild gruppmedlem, en liten grupp i gruppen, eller hela gruppen. En grupp kan också använda en annan grupp för att projicera bort sitt eget material. I gruppen flyter det alltså runt en massa omedvetet material. Hela gruppen är någons mamma. Någon är tre olika gruppdeltagares pappa. Tre gruppmedlemmar är någons fruktade mobbargång från mellanstadiet. Själva gruppens storlek gör processen kraftfullare och mer svårhanterlig på en mängd sätt. Helt plötsligt sitter man där med tio personer att reflektera sig i istället för endast en. Den kraft en hel grupp har gentemot en enskild person upplevs ofta större än i tvåpersonersmöten. Projektioner kan därmed bli kraftfullare, ibland kännas övermäktiga. Det är också svårare att känna igen sina projiceringar och överföringar. Mellan två personer vet man att det kommer antingen från mig eller den andre, i en grupp på tio personer kan det komma från nästan vilket håll som helst. Även detta ger en känsla av större styrka och en svårgreppbarhet, kanske förvirring. Med gruppstorleken växer knepigheterna; fler gruppmedlemmar ger mindre möjlighet att överblicka de andra och ju mindre man vet, desto mer spelrum blir det för den egna fantasin. Luckorna i kunskapen om de andra fylls i med det egna personliga materialet.

Gruppmedlemmarna blir mer rädda för det omedvetna materialet och har svårare att åstadkomma en konstruktiv projektiv identifikation; det utprojicerade materialet tas upp av gruppen, bearbetas, men kommer tillbaka i en oigenkännlig form, för kraftfull; personen materialet härstammar från får svårt att ta det till sig igen. Istället för att lära sig något om sig själv genom att spegla sig i andra, har man skapat en monsterversion av sitt inre liv. Uppstår en känsla i gruppen av att vara utsatt för en ostyrbär kraft, något en individ är för liten för att hantera, kan det mycket väl vara styrkan av projicerat material som gör sig kännbar. För att hantera denna känsla utan att upplösa gruppen, kan gruppen rikta sig mot den, som en gemensam fiende, men då krävs att man benämner känslan på ett sätt som alla är överens om, göra om den till något annat. Den kan få benämningen stress, tidspress, samhället, jävla korkade lajvarrangör, eller dylikt. Tecknet på att den gruppen egentligen strider mot är sitt grupp-

monster, är att situationen aldrig löses, man blir aldrig nöjd med arrangören, skapar sig så mycket att göra att tiden aldrig kommer att räcka till eller sätter sina krav så högt att de är ouppnåeliga.

Ju mer vi kan öppna oss för omedvetet material, desto mer kan vi lära oss. Innehållet i våra projiceringar och överföringar består av sådant som är viktigt för oss, kanske saker vi behöver arbeta igenom för att kunna gå vidare. Att man ibland känner sig väldigt hemma tillsammans med vissa personer och har svårt att begripa sig på andra, beror på hur temat i den andres inre liv matchar med ens eget. Någon kan svara nästan exakt på ens förväntningar. Ju fler förväntningar som infrias och stämmer med den bild vi har av de andra i vår fantasi, desto mer hemma kommer vi att känna oss i gruppen. Däremot kommer vi inte att lära oss så mycket, eftersom ingenting går emot våra förutfattade meningar och vi därmed får behålla dem oförändrade. Ett sätt att gynna sin personliga utveckling är således att välja en grupp där man inte känner sig så hemma.

Ett exempel

En grupp på tio personer ska åka på lajv och hålla värdshus. Petrus har en bild av sig själv som den person som alltid har mest kontroll över läget och ständigt tvingas ta det yttersta ansvaret. Genom att uppvisa en fasad av kontroll och stadighet, hålla reda på allt som behöver göras, påverkar han de andra i gruppen att agera enligt hans förväntningar, dvs att släppa ansvaret så att de blir beroende av honom. Petrus sitter där med nio personer som tappat kontrollen över dagordningen i värdshuset och i tysthet förväntar sig att han ska hjälpa dem. Sin egna förväntan att behöva ta ansvar har han projicerat ut och fått tillbaka i form av nio personers styrka. Petrus ryggar tillbaka inför detta ansvar, det har ju aldrig sagts ut explicit, så det officiella ansvaret har han inte, och istället sitter där en grupp med tio personer som inte riktigt förstår varför allt blev så förvirrat. De kommer fram till att det hela beror på att värdshusbesökarna är fler än de räknat med, de väller in och vill ha mat och går inte att få kontroll över. Ett tema har alltså färdats från Petrus tankevärld, manifesterats i gruppen och dess förhållande till Petrus och färdats vidare till att handla om gruppens förhållande till resten av lajvet, en ostyrbär kraft bestående av 300 hungriga lajvare.

Projektion: Kicki, som redan har ett troget förhållande, blir ovälkommet förälskad i Simon, som hon ska åka på lajv med. Som försvar projicerar hon över sin förälskelse till Simon, låtsas omedvetet att det är han som är förtjust i henne och inte tvärtom.

Projektiv identifikation: Hans är besviken på att han fått en marginell roll i sin lajvgrupp, men för att bli av med känslan projicerar han ut den på Lasse, exempelvis genom att ställa frågor till Lasse som antyder att Lasse kanske inte skulle vara helt nöjd, eller genom ett visst ansiktsuttryck när Lasse berättar om sin rollperson. Lasse börjar känna sig missnöjd och presenterar några förslag för gruppen, som accepterar förändringarna. Lasse känner sig nöjd. Hans blir då medveten om att han är missnöjd med sin roll och tänker att han kanske behöver lära sig att säga

Överföring: När Linn var liten åkte familjen ofta på långa utflykter, vandrade eller åkte längdskidor. Eftersom Linn är yngst av tre syskon hade hon alltid jobbigast att hänga med och brukade känna sig väldigt irriterad och övergiven. Nu är Linn med i en knektgrupp som ska marschera en lång sträcka tillsammans. Hennes plats i ledet är längst bak. Utan att riktigt kunna förstå var känslorna kommer ifrån, upplever hon stark irritation och känner som om de andra glömt bort henne.

Få hjälp av psykologin för att reda ut varför vissa lajvgrupper

”...något mer subilt och geggigt, en slags basal drivkraft och känsla av syfte.”

Grundantaganden

Wilfred Bion är namnet på en gammal, och på vissa områden förstockad, psykoanalytiker, som dock har en fiffig teori om olika grupptyper, baserat på deras sätt att fylla en funktion för sina deltagare. Han var brittisk officer under andra världskriget och fann, mitt i kriget, ett brinnande intresse för gruppdynamik. Här presenteras en av hans modeller, något modifierad. Modellen beskriver olika gruppstrukturer, baserade på funktions-typ. Funktion i det här sammanhanget inne-bär en mer omedveten funktion än den direkt uppenbara. Det berör alltså inte funktionen ”sätta ihop en knektgrupp och åka på *Nyteg*” utan något mer subtilt och geggigt, en slags basal drivkraft och känsla av syfte. Bion kallar detta för gruppens grundantagande och tänkte sig tre huvudtyper: beroendegruppen, kamp/flyktgruppen samt parbild-ningsgruppen.

Alla grupper har komponenter av dessa grundantaganden, ibland domineras bilden av en typ, för att i andra fall vara en blandning av alla tre. Samma grupp kan även skifta form och exempelvis övergå från beroende till kamp/flykt. Varje grupp har sin grundantagandeform, men också sin arbetsgruppsform. Den senare är mer medveten, konkret och berör gruppens uttalade syfte och dess konstruktiva sida. Olika personer har sedan en viss dragning åt något håll, ett visst grundantagande man känner sig mer hemma inom. Kombinationen av gruppens preferenser och vad dess situation bäddar för, avgör sammansättningen av grundantaganden.

Beroende

Grundantagandet som denna grupp vilar på är en föreställning om sin ledare som en allsmäktig föräldrafigur, någon som är ofelbar och kommer att leda gruppen in i den perfekta lösningen och uppfylla dess mål till fullo. De ledda blir de beroende, omogna, otillräckliga och övergivna utan sin ledare. Deras kapaciteter förminskas under deras förmåga, medan ledaren istället upphöjs utöver sin förmåga, idealiseras. Att hålla sig kvar i ledarpositionen blir en omöjlig uppgift, om man inte verkligen är Messias, och ledaren lyckas aldrig tillfredsställa gruppens behov. När detta börjar bli tydligt i gruppen, ofta i samband med att gruppen hamnat i en mer praktisk del av sitt gemensamma arbete, väcks övergivna känslor och besvikelser över att ledaren inte var det trygga svaret på alla ens önskningsman trott. Inte sällan känns en desperation i gruppen inför detta. När det står klart för gruppen att ledaren misslyckats, vilket nästan är oundvikligt, söker gruppen efter nya ledare. Avundsjuka uppstår lätt till följd av rivalitet om ledarpositionen, men också kring den uppmärksamhet ledaren ägnar de olika individerna i gruppen. En av ledaren favoriserad person kan få mycket avundsjuka på sig. Man kan dra en parallell till avundsjuka mellan syskon kring

Beroende: Stina har god hand med paviljonger. Hon ska tillsammans med fyra personer resa gruppens läger. Alla är trötta och slitna efter en brutal lajvsyunta dygnet innan. Stina börjar ge instruktioner och märker efter hand hur ingen i gruppen tycks förmögen till egen tankeverksamhet. Instruktionerna behöver ges i minsta detalj för att arbetet ska gå framåt. Plötsligt blir en av deltagarna arg för att Stina inte kommit och hjälpt honom utan istället assisterat någon annan i en kvart. När Stina blir för trött och surt säger att de får räkna ut själva hur de ska resa tältet medan hon går till avträdet utbryter desperata försök att få henne att stanna kvar.

föräldrarnas uppmärksamhet. Som medlem i en grupp som är starkt beroendepräglad hamnar man lätt i konflikt mellan det trygga i att få vara barnslig och oansvarig och sitt behov av att vara vuxen och kapabel, alltså en kamp mellan gruppens beroendetendenser och den egna strävan efter självständighet och mognad. Starka beroendekrafter skapar grupper som påminner om sektliknande sammanslutningar, där gruppens normer får karaktären av religiösa regler. Beroendegruppens gränser mot omvärlden kan bli starka, när gruppen kurer ihop sig tillsammans och utesluter det som är utanför kan grupp-känslan bli varm och mycket stark.

Kamp/flykt

Den kamp- eller flyktgruppen ägnar sig åt springer ur grundantagandet att gruppen bildats för att överleva genom att tillsammans hantera ett hot utifrån; ett hot man antingen springer ifrån eller gemensamt angriper. Växlingarna mellan kamp och flykt kan ske myck-et snabbt eller kanske inte alls. Den flyende eller stridande gruppen ser till sin överlevnad som helhet, vilket innebär att individen kan offras för att uppnå detta

Kamp/flykt: En stor grupp, inlajv en vetenskapsakademi, har en annan inställning till alkohol än lajvarrangörerna, som totalförbjudit rusdrycker. Gruppen har upprörda diskussioner med varandra om arrangörernas förmynderi och storebrorsfasoner. Trots att lajvet innehåller blankvapenstrider bestämmer man sig för att kånka med sig vin och mjöd, ingen av dem har ju vapen. Vera påpekar försiktigt att de kanske ska välja ett annat lajv istället. Hon får vilda protester emot sig. Bara för att lajvet råkar vara skapat av tre fascister ska inte gruppen behöva sitta hemma och ha tråkigt. Per träffar medlemmar i en annan grupp på en Fäa-fest och börjar diskutera hur viktigt det är att alla på lajvet känner till de andra deltagarnas gränser. Per får veta att arrangörerna tänker låta varje grupp ta ställning till känslighetsnivå för verbal och fysisk aggre-ressivitet. Överförtjust berättar Per för sin egen grupp om det kloka initiativet. Till hans förvåning blir flera personer irriterade, anklagar Per för att ha fraterniserat med den andra gruppen på ett illojalt sätt. Vad har han berättat för dem om den egna gruppen? Lena, som är gruppleddare, klargör att hon inte alls tycker om idéen, irriterar sig på att lajvarrangörerna och den andra gruppen tvingar på deltagarna orealistiska och knäppa uppgifter.

syfte. Ledaren är mycket central i denna typ av grupp och det krävs en person som kan hitta en fiende. Möjliggörs inte kampen/flykten av gruppens ledare kommer denne inte att accepteras av gruppen. Självobservation är en sysselsättning som kamp/flyktgruppen skyr. Uppmärksamheten riktas hela tiden utåt, mot den förmodade fienden. En splittring inom gruppen hotar dess överlevnad och blir därmed något att undvika till varje pris, så länge gruppen har ett gemensamt ont att vända sig emot är de för upptagna för att se sina inre motsättningar. Försöker ledaren vända gruppens uppmärksamhet inåt åker hon/han lätt på däng. Ledaren riskerar att få gruppen emot sig, själv inlemmas med fienden om gruppens behov av kamp/flykt inte tillgodoses. Denna typ av grupp kan få problem med sin relation till andra grupper, eller i situationer då det krävs samarbete med en högre auktoritet än grupp-ledaren. Nya medlemmar eller avhoppare kan få det svårt, då intrång och utträden blir lad-dade. Misstänksamhet är ett karaktäristiskt tema.

Parbildning

Även i parbildningsgruppen söks en frälsare, men till skillnad från beroendegruppen är frälsaren ingen som finns i gruppen, utan någon som ska komma i framtiden, alstras genom det par som är gruppens drivande nav. Grundantagandet är att gruppen samlats för att avla fram denne frälsare. Ledarpositionen är inte nödvändigtvis tydlig i denna typ av grupp. En optimism genomsyrar hela gruppen och driver den framåt, gruppen lever på hoppet. För att hoppet ska bestå krävs att frälsaren förblir ofödd. Dyker det upp någon person som försöker axla ledaransvaret för tydligt blir denna lätt utstött. Hoppet som driver gruppen framåt förbyts i verklighet när frälsaren fötts, och ingen verklighet kan infria de starka förhoppningarna. Själva gruppens syfte har också försvunnit i och med att frälsaren kommit, då dess funktion var att avla fram denne. Frälsarens födelse, ofta en symbol för gruppens färdigställande av sin uppgift, blir någonting hotande att försvara sig mot.

Gruppens förhoppningar riktas mot ett utvalt par i gruppen, eller kanske flera par eller till och med en triad om man vill. Hur paret ser ut vad gäller faktisk förmåga att alstra barn tillsammans spelar mindre roll, då det hela rör sig på ett outtalat plan och den emotsedda förlossningen snarare är av symbolisk art. Det har alltså inte nödvändigtvis med tvåsamhet och heterosexuellt beteende att göra.

Grundantagandet hjälper eller stjälper

Gruppens funktionsätt enligt dess grundantagande kan vara något som bär upp gruppen väldigt väl – eller något som gör den till ett dysfunktionellt kaos. Grundantaganden är något bra så länge man har dem under någorlunda kontroll, de är bra tjänare men dåliga bossar. En grupp kan sägas bestå till viss del av arbetsgruppen och viss del av grundantagandegruppen. När arbetsgruppens funktion gynnas av, och inte styrs av, grundantagandegruppen är förutsättningarna

som bäst.

En lajvgrupp med starkt beroendeantagande kan få svårt att fungera, med tanke på att alla i gruppen oftast behöver ta initiativ, använda den egna kreativiteten och klara av trycket. Ett bra lajvgruppsarbete underbyggs ofta av relativt självgående personer. Där emot kan beroendegruppen användas som en modell för hur en starkt hierarkisk grupp inlajv fungerar. En kaxig baronessa med tillhörande följe av rövslickare och tjänstefolk är ett exempel. Kamp/flyktgruppen kan ibland utmärka sig som den grupp arrangören har som svårast att komma överens med, som kommer i konflikt med andra grupper på lajv-vet, som bryter regler, etc. Parbildning kan vara mycket stimulerande för gruppens kreativitet, men risken är att förlora sig i för höga ambitioner, som försvar mot den sanningens minut som infaller vid lajvstarten, samt att lajvet lättare medför besvikelsekänslor om det inte svarar mot förväntningarna. Vilken sammansättning som är mest gynnsam beror

Parbildning: Anton och Anders har fått en kanonidé: de ska anordna ett dokusåpa-lajv! De ringer Gösta och Ellen, som äger ett litet café. Dessa två heltänder på idén och lånar gärna ut caféet som lajvområde. Fler och fler nystas in i gruppen och många mysiga arrangörsmöten tar plats på det mysiga fiket efter stängningsdags. Alla känner en trevlig avundsjuka när de ser hur bra Anton och Anders fungerar som huvudarrangörer. De är båda kreativa och stimulerar hela gruppen. Ellen tycker till slut att det börjar dra ut på tiden. Därför börjar hon driva på de andra, försöker slå fast beslut, bestämma ett datum. Snart är det ju sommar och högsåsong på caféet, lajvet måste ske innan våren tar slut. Gruppen lyssnar inte på Ellen, hindrar henne i hennes framåtsträvan och skjuter ständigt upp datumet och kommer med nya kreativa idéer tills ramarna för lajvet har svällt till ogenomförbarhet. Istället vänder sig alla förväntansfullt mot Anders och Anton, mjölkar dem på fler påhittigheter.

nog på gruppens förutsättningar, typ av arrangemang och vad gruppen ska göra.

Varför lajvgrupper är speciella

Min egen medverkan i diverse lajvgrupper, fruktbara som fruktansvärda, har gett mig en stark tro på människans förmåga att förändra sig själv, som jag tror jag skulle fått på få andra platser. Proceduren det innebär att åka på lajv innehåller ett helt unikt förändringsmoment, i det ögonblick gruppen träder in i den andra, fiktiva världen. Inte sällan ändras hela dynamiken i gruppen. Många lajvare har haft upplevelsen att de agerar automatiskt, både i sina handlingar, tankar och känslor, enligt det mönster de skapat för sin roll i lajv-världen. Att vi är kapabla att åstadkomma detta, vittnar om en stor förmåga att övervinna fördomar och invanda mönster, visar på möjligheten att genomföra det vi önskar. Ett annat utmärkande drag för många lajvgrupper är engagemangets styrka och de variera-de uppgifter en lajvgrupp behöver lösa för att kunna genomföra lajvet. Trycket att åstadkomma sin fiktiva värld tänjer ibland gränserna för gruppmedlemmarnas förmåga; tidspress, prestationskrav och höga ambitioner sänker försvaren och driver de inbördes relationerna till sin spets. För att inte tala om hur det går till i många arrangörsg grupper. Rys. Tyvärr är en lajvgrupp ofta ett starkt brinnande ljus som alltför ofta sjunker ihop i en utmattad, ynklig stearinklump när klivet tillbaka in i verkligheten måste göras. Energin finns inte kvar för att använda sina förmågor till att lappa ihop gruppen efteråt. En vanlig situation är att gruppen fokuserar mycket på tiden fram till lajvet, men inte tänker längre än så. Det är klart och tydligt vad man måste hinna med till det magiska datum då lajvet börjar, mer eller mindre tydligt hur själva upplevelsen kommer att te sig, men efter lajv-vet, vad händer då? En vag idé om att alla dyngsura tält och dyngsura lajvare måste ta sig hem brukar finnas där, men tiden efter lajvet är inte något man tänker mycket på, gör man det är det inga lustfyllda tankar. Teoretiskt skulle det kunna skapas en positiv förväntan även inför tiden efter lajvet. Gruppen kan tänka över hur man vill avsluta sitt långa arbete, vad man kan göra efteråt för att befästa alla nya erfarenheter som tagits in, hur lajvupplevelsen kan användas för att lära gruppmedlemmarna något om sig själva och gruppen. Med tanke på hur mycket tid lajvare spenderar, tjtandens över sina lajvupplevelser, borde något slags efterarbete vara en engagerande process.

Text: Hanna M M Olofsson

psykologstudent tillika lajvnörd

jymdflicka@yahoo.com

Foto: Olle Sahlin

Illustration: Johanna Hedberg

KAMPEN MOT KAOS

Om ansvar och ansvarsfördelning

Jag har ett par käpp-hästar när det gäller lajv. En av dem går ut på att jag vill vara mätt, glad och utvilad, för då trivs jag och då blir jag en bättre lajvare. Eftersom lajv ofta handlar om att vara ute i skogen, med övernatt-ning i tält och matlagning över öppen eld, så innebär det här med mätt och utvilad förstås mer arbete och mer planering än vad det gör hemma i lägenheten, där jag har kyl, spis, rinnande vatten, en fungerande toa och dusch, för att inte tala om min sköna, varma säng.

Det är mycket jobb med en lajvgrupp, både innan, under och efter ett lajv, och ju fler deltagare gruppen består av och ju högre ambitionsnivån är, desto mer jobb blir det. För att underlätta arbetet kan det vara en poäng att dela upp det i skilda ansvarsområden. Men bara för att man har skyfflat iväg ansvaret för en viss sak på en viss person, så innebär det givetvis inte att övriga deltagare kan glömma hela saken. Arbetet i alla ansvarsområden går in i varandra och allt arbete är beroende av att alla gör sin del.

Det många gärna glömmar är att arbetet inte upphör bara för att man kommit ut till området och lajvet har startat.

Fem faser

Man kan se lajvgruppens existens som ett antal faser, som varje grupp genomgår i tur och ordning. Faserna är (1) tillblivelsen, (2) förberedelserna, (3) färdan till lajvområdet, (4) lajvet, och slutligen (5) efterlajvsarbetet.

Fem ansvar

Ingen lajvgrupp ska ha mer än en ledare, för då blir det bara jobbigt. Arbets- och ansvarsfördelning är å andra sidan en utmärkt idé, med olika personer som tar ansvar för varsin del av arbetet. Jag har namngett ansvarsområdena efter de personer som skulle kunna tänkas leda dem: organisatören, logistikern, lägerchefen, spelfördelaren och galjonsfiguren.

De första stapplande stegen

Tillblivelsen, lajvgruppens första fas, är i regel kort och intensiv och kan vara resultatet av en idé från en enskild, ett önskemål från arrangörerna eller vad som helst annat. Den som har lajvat några gånger vet att en lajvgrupp kan uppstå av de mest egenartade anledningar.

I regel blir den som dragit ihop gruppen också dess ledare, med allt vad detta innebär av gråt och tandagnisslan, för det är inte nödvändigtvis så att den som är bäst på att tända gruppen på de

storartade idéerna är den som är bäst på att också leda projektet.

Organisatören

Lajvgruppens andra fas utgörs av slitet med alla förberedelserna. Organisatörens uppgift är att kal-la till mötena, följa upp besluten, banna de saktmodiga och hålla ordning på räkenskaperna. Organisatören är gruppens arbetsledare, så idealistiska drömmare eller personer utan planeringssinne får lätt problem.

Varningssignal: En månad innan Knutpunkt i Stockholm var den som hade ansvaret för de praktiska arrangemangen (incheckning, bankett, städning, lokalfördelning, frukostar, säkerhet) fullt upptagen med att fundera över hur serveringspersonalen skulle vara klädd, utan att ha någon plan för hur incheckningen skulle gå till och utan någon personal till varken den eller till matlagningen. Då den ansvarige ifråga inte hade koll, fick konvents-ordföranden i all hast ta över och styra upp även den delen.

Logistikern

Logistikern – vars uppgift inleds under den andra fasen, men egentligen utgörs av faserna tre och fem – planerar tillsammans med organisatören transportbehovet och ser till att prylar och deltagare finns på plats för upphämtning vid rätt tidpunkt, skeppar ut det till området och övervakar uppsättningen av lägret i samarbete med lägerchefen, som sedan kommer att ta över ansvaret för lägret under fas fyra. När slutsignalen har gått tar logistikern över igen och ser till att folk och prylar även kommer hem.

Ett hett tips är att inte låta lägerchefen och logistikern vara samma person om gruppen är större än fem personer. Det är i grunden bra om den som ska organisera nedplockning och hop-packning är någorlunda utvilad när det är dags. Låter det som om logistikern helst ska låta bli att springa ute sista natten? Jo.

Värt att ta efter: Vis av skadan av uttrötade, törstiga och mentalt utblåsta deltagare efter *Skym-ningstjärnen* såg vår gruppleddare till att i fortsättningen alltid ha en back läsk på lager inför hoppackningen. Det går mycket fortare och lättare då.

Lägerchefen

Lägerchefen fungerar som praktisk samordnare under lajvet. Det tar tid att laga mat över öppen eld. En god scout vet detta och har i god tid samlat ved, tänt elden och lagat mat innan folk blivit alltför hungriga för att kunna tänka klart. Börjar man fundera över matlagningen först när folk börjar fråga om det snart blir middag, så kommer garanterat en tredjedel av gruppen ha drabbats av total hungerkoma och resten vara mildt stingsliga när maten till slut är färdig. Planerar man att äta vid sju-åttatiden ska matlagningen börja vid fem, för att man ska slippa vänta på middagen

till midnatt.

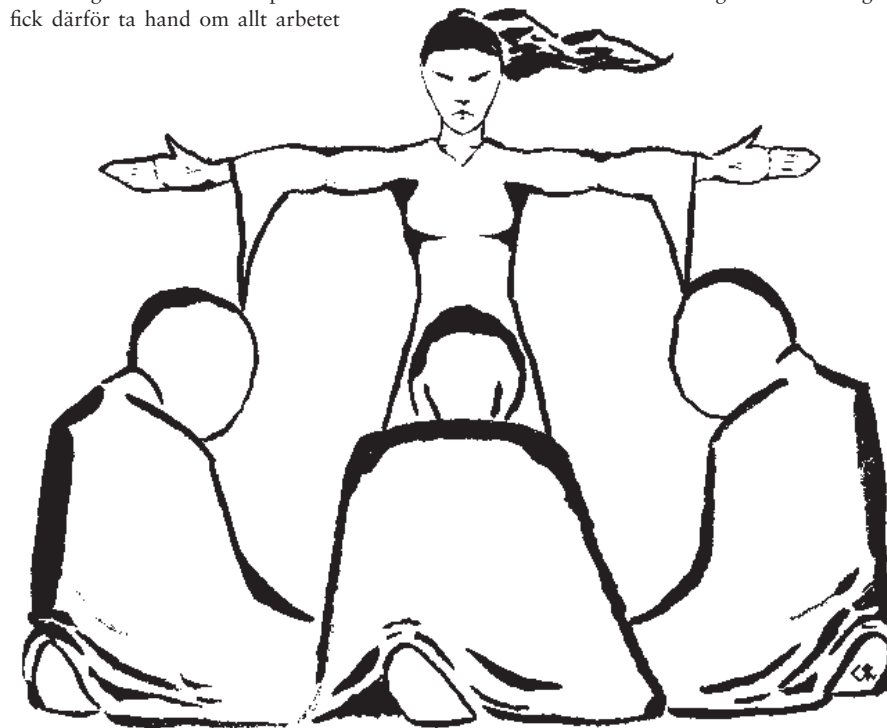
Lägerchefen ska inte nödvändigtvis vara kock, men ska ha oinskränkt makt att kommandera folk till alla praktiska saker som vedhämtning, vattenbärning, matlagning och diskning enligt det schema man bör ha gjort i ordning i förväg. Förutom att det tar tid att laga maten, så ska den också förvaras så att den inte förstörs. Avfall måste städas undan. Diskvatten måste värmas. Innan vi har kommit ens så långt ska någon ha grävt skitgrop (eller motsvarande), ordnat med eldstad, grävt kylgrop, och så vidare. Vill man ha ett fungerande läger måste det finnas någon som har ansvaret för själva läg-ret och vardagsrutinerna.

Ett alltför vanligt fel är att bygga grupper som inte kan utföra de där enkla och banala uppgifterna, som att bära vatten eller diska, antingen för att deltagarna själva inte vet att man måste ha något att bära vatten (eller diska) i, för att rollerna inte kan befatta sig med den sortens arbete, eller för att deltagarna inte tycker att de ska behöva arbeta; de är ju på lajv för tusan! Vattnet kommer inte av sig självt (och gör det det, så kallas det vanligen regn), så även i hertigföljet med bara stolta riddare och ädelt hovfolk är det till slut någon som måste åbaka sig och hämta det.

Notera att en lägerchef inte bör ha intriger som tvingar bort honom eller henne från lägret.

Vägledande exempel: En av grupperna på *Högtning* var konstruerad så att det egentligen bara fanns en person vars roll på ett trovärdigt sätt kunde utföra lägerarbete. De övriga rollerna var allihop på ett eller annat sätt högststatus. Där har vi ett fel redan från början, men situationen blev inte bättre av att kocken ifråga hade en intrig som ledde till att han sprang omkring över hela området större delen av tiden, och sällan fanns i lägret. (Det var närmare en halvmil mellan ytterpunkterna på *Högtings* lajvområde – är det nödvändigt att påpeka att mathållningen blev lidande?)

Ett annat exempel: I ett adelsfölje på runt tjugo personer var det meningen att soldaterna skulle hämta ved och vatten. Det hade de inte lust med. Det var också tänkt att de skulle hjälpa till med matlagningen. Det var det ingen som hade frågat dem om. Två personer fick därför ta hand om allt arbetet

för hela gruppen, och när de klagade efteråt var det ingen som ville förstå varför! Tursamt nog för paret ifråga var det bara ett helglajv.

Spelfördelaren

Vad är spelfördelning? Det är att se till att alla i gruppen blir delaktiga i gruppintrigen. Det innebär att vara medveten om gruppens mål och om gruppm-edlemmarnas förutsättningar för att kunna bidra till att uppfylla målen. Det finns en inneboende tendens hos den typiska intrigen att den vandrar uppåt i grupphierarkin. En viktig uppgift för spelfördelarna är att trycka ner intrigen, så att även lågstatusrollerna får ta del av den. *Högtning* är ett bra exempel på hur det kan gå snett i stor skala, då lajvet koncentrerades helt på de 42 högtingsdelegaterna, som i och för sig säkert hade roligt. Problemet var de flera hundra statisterna, förlåt, de övriga deltagarna, som inte hade så mycket att göra utom att laga mat, stå vakt eller bära delegaternas stolar till och från tingsplatsen.

I en mindre grupp kan spelfördelaren och galjonsfiguren, alltså gruppens officiella ledare, vara en och samma person, men i större grupper är det en fördel att skilja på uppgifterna.

Spelfördelaren har givetvis förberett sig på sin uppgift genom att vara gruppens kontakt med arrangörerna. Rent praktiskt handlar spelfördelning om att dra in deltagarna i spelet, att vara lyhörd på initiativ från olika håll, eller något så enkelt som att inte sitta och tjuvhålla på information.

Bra poster för spelfördelaren kan vara som hertigens rådgivare, sergeanten som skickar ut soldaterna på uppdrag, eller köpmannens arbetsledare. Vad som helst som gör att man kan fördela arbetsuppgifter på ett naturligt sätt fungerar som grund. Spelfördelaren ska ha koll på deltagarnas olika uppgifter, både lajvmässiga, som har med intrigen att göra, och rent praktiska, så att kockens medhjälpare undantas från det där kuriruppdraget eller vad det nu kan vara.

Undvik den här situationen: Under *Gränsen* hade centurionen i fortet till uppgift att leda och fördela arbete och vakttjänst för de sex soldatgrupperna; en kombination av lägerchef och spelfördelning. Problemet var att han fick så mycket att göra med sin egen intrig

och sin roll som galjonsfigur att han inte hade tid med sina övriga funktioner, utan fick lämna över ansvaret på sin ställföreträdare, som givetvis inte hade förberett sig på uppgiften.

Galjonsfiguren

Det här är gruppens ansikte utåt: rövarhövdingen, familjeöverhuvudet, drottningen i riket, överkuckun, den person som andra galjonsfigurer vänder sig till för artig konversation eller illasinnade planer. Hur vanligt är det inte att det är organisatören som även är gruppens galjonsfigur? Men att det ska vara på det viset är inte en naturlig. Galjonsfigurens huvuduppgift är inte att leda gruppens arbete, eller ens att vara en bra ledare. Som jag ser det är det förmågan att uppfylla rollens krav som är galjonsfigurens verkliga uppgift. Om personen inte har den pondus som krävs för att fylla rollen, så byt helt enkelt spelare. Det som gäller för galjonsfiguren är att gruppen som helhet ska stötta honom eller henne och genom sitt spel ge ledaren den auktoritet som rollen behöver. Det här blir så mycket lättare om det finns en fungerande arbetsfördelning inom gruppen.

Den käcka slutklämmen

Identifiera ansvarsområdena. Utse en person i gruppen som är huvudansvarig för vart och ett och ge honom eller henne tillräcklig auktoritet för att kunna uppfylla sin del av ansvaret, men kräv samtidigt motsvarande ansvar från samtliga övriga gruppledare.

Man kan ta matlagning i fält som ett exempel. Under *Skiljevägen* var vi fem personer i den grupp jag deltog med, varav två hade en sådan rang att det inte var passande att de lagade mat eller bar vatten. Vi övriga tre delade uppgifterna mellan oss, så att kaplanen ordnade med brasan, den enkle skrivaren lagade maten och den lägsta av riddarna diskade efteråt. Inga klagomål, för alla visste vad de skulle göra och när – och för att de litade på att skrivaren hade koll.

Så här i efterhand är det lätt att rekonstruera gruppen enligt den beskrivna modellen. Översteprästen var galjonsfigur och spelfördelare, förutom att han var logistiker (naturligt val, för det var han som hade bilen med dragkrok). Den näst högsta av riddarna fungerade som organisatör. Jag själv var lägerchef, en uppgift jag tog på mig när jag upptäckte att det inte var bestämt vem som skulle laga maten, så lägerchefsuppgiften blev en naturlig förlängning av matlagningen. Det blir lätt så i de riktigt små grupperna, när det inte finns tillräckligt många deltagare för att alla ska få varsitt område.

Det viktigaste jag kan säga är till slut detta: Alla i gruppen har ett ansvar gentemot gruppen, inte bara de deltagare som råkar ha ett eget område med tydlig beslutsrätt. Ansvar på dess lägsta nivå är helt enkelt att välja att utföra sina uppgifter eller att låta bli, och att kunna sätta sig in i konsekvenserna för en själv och för andra om man väljer att avstå.

Någon måste till slut gå och hämta det där vattnet.

Text: Olle Sahlin
Bild: Christian Olani

AMISH PÅ SPEED

Oskars läger under Medeltidsveckan

På historiska lajver, medeltidsinspirerade lajver samt den genre som brukar kallas fantasy försöker vi skapa bilden av en värld på en ”medeltida” teknologisk nivå. En värld utan Ajungilak-sovsäckar, MSR-kök, GoreTex-kläder och ABC-säkra kevlartält.

Det kan ju för en utomstående förete sig fullständigt puckat att med glad amishattityd bortse från de senaste 500 årens framsteg inom bekvämlighetssområdet, men sådana är reglerna. Dessa reg-ler är till för att skapa en trovärdig illusion av det underutvecklade lerhål som arrangörerna beskrivit i poetiska ordalag, och till vilket de i sin outgrundliga godhet förpassat oss. Men hur blir illusionen trovärdig? Och hur blir vår exil från verkligheten dräglig?

För dig som inte gillar att läsa, men köper Fëa för att framstå som intellektuell, kommer jag att avsluta hela artikeln med en sammanfattning på en ynka mening.

För min egen del gillar jag medeltidsinspirerade lajver därför att jag gillar naturen. Dessa lajver ger mig en bra ursäkt att möta naturen på naturens villkor. Det är en helt annan känsla att väckas av regnet som faller då man sover under bar himmel, än i ett tält. Och vilken mat smakar bättre än den som lagats över öppen eld? Skogen blir dessutom mycket vackrare då den pryds av människor iklädda ylle och skinn – mina enda förklaringar till de modfärger som drabbat friluftsbanschen de senaste åren är att de ska vara lätta att upptäcka efter laviner, eller att dålig smak är en av våra stora folksjukdomar.

Möjligheten att leva bekvämt på lajv

under enkla förhållanden beror till en del på kunskap, men främst på vår inställning till uppgiften. Först när man accepterat förutsättningarna kan man lyckas. Detta är det viktigaste av allt. Att leva i skogen under lajv kan aldrig bli lika bekvämt som hemma. Man kan inte få varm mat till varje måltid. Om det regnar blir man våt. Allt man tar med sig måste man bära själv. Dessa saker får aldrig bli ett problem. Är man bara väl förberedd kommer ovan nämnda utmaningar bara att göra illusionen starkare och din egen upplevelse så mycket bättre.

Det näst vackraste som finns är en funktionell lägerplats.

Under medeltiden fanns en idé om att Gud sände prövningar till människorna. Prövning-arna bestod i alla de motgångar som drabbade dåtidens människor. Den som bestod prövningarna renades därigenom från synd. Ju mer skit man utstod desto syndfriare blev man, varför det för den som begåvats med stor synd och uthållighet fanns stor anledning att fröjdas åt alla de prövningar som drabbade honom. Ju värre prövningar desto större anledning att fröjdas. Denna filosofi praktiserades med stor framgång av Brückes gränsgjägare i regnet under *De tusen rosornas väg* sommaren 2000.

Litteratur

Trots att en idiotisk filosofisk tes kan vara till stor nytta är kunskap inte att förakta. Det finns många bra böcker på temat friluftsliv. Jag tänker här presentera några av dem.

Överleva på naturens villkor, Överleva på vintern, Ica-förlaget: Två bra böcker om ”ci-vil” överlevnad. Tänk bara på att många av de tips som boken ger endast kan användas i överlevnadssituationer då de under ”normala” förhållanden inte är tillåtna.

Scoutuppslagsboken: Här hittar du kunskap som inte finns i någon överlevnadsbok. Scouter har i snart 100 år pysslat med ”bekvämt lägerliv under enkla förhållanden”. I *Scoutuppslagsboken* hittar du tips om bl.a. lägerbygge, primitiv matlagning, brobygge, orientering efter stjärnorna, med mera. En bok som borde finnas i varje lajvares bokhylla.

Levande rollspel, Natur och kultur: En bra översikt bok, både för nybörjaren och alla andra. Ger bra tips om allt.

Pilgrimsfärder och fälttåg

Vad dessa böcker inte berättar är hur det egentligen fungerade på medeltiden. Därvid *inte* sagt att allt som är ”medeltidsinspirerat” måste vara historiskt korrekt.

Historien är dock en utmärkt källa till inspiration. Den medeltida människan tycks ha gett sig ut på vägarna av två skäl: pilgrimsresa och landsflykt. Landsflyktingar passade ofta på att åka på pilgrimsresa, eller låtsades göra det, vilket förenklar mitt resonemang. Dessvärre finns det två sorters pilgrimsresor. Herremän och kungar åkte till rika bygder för att frälsa befolkningen från deras ägodelar. Vanligt folk åkte till Riga, Spanien, Trondheim och Jerusalem för att frälsa sig själva. Själv tror jag att de förstnämnda kom hem gladast. Nog om det. Fälttåg är en fin men

komplicerad vetenskap varför jag här väljer att lämna den hädan. Se dock nästa Fëa där temat lär vara ”Fälttåg och rättfärdighet”. [Va!? – reds kommentar]

De enkla pilgrimerna reste med den klassiska vattenflaskan samt en fet börs som enda packning. Det var en gudibehaglig gärning att ge mat, husrum och gåvor till pilgrimer. I hedna eller fattiga trakter fick man betala för sig. Det första korståget (som bestod av vanligt folk, inte soldater) ska emellanåt till fots ha förflyttat sig över fyra mil på en dag, då kan man heller inte släpa på för mycket prylar.

Praktiska tips

När det gäller praktiska friluftskunskaper väljer jag i denna artikel att endast referera till ovannämnda böcker. Några praktiska tips hämtade från min egen erfarenhet skulle jag dock vilja dela med mig av.

Kontraevolution: Förutom dräkt och roll finns det fem saker man bör förbereda innan man begynner sin resa i legendernas landamären. Dessa enkla ting är: äta, sova, dricka, gå, samt skita. Vad ska du äta? Hur ska maten förvaras? Hur ska den tillagas? Måste du bära allt med dig? Var ska du sova? I vad? Vad händer om det regnar? Vad händer om det blir kallt? Hur mycket vatten behöver jag dricka på en dag? Var får jag tag på det? Hur ska jag bära det? Hur mycket måste jag gå? Måste jag bära allt med mig?, och Vad f-n är en bärram? När du har svar på alla

”100 kg extra skrot.”

Allemansrätten: En viktig sak att ha klar för sig när man som lajvare ger sig ut i skogen är att allemansrätten inte gäller oss. Ett lajv är ”organiserad lägerverksamhet”, varför alla aktiviteter under lajvet måste godkännas av markägaren. Det är inte tillåtet att gräva gropar, tälta, elda, samla ved, gå på stigar eller något av det som normalt är tillåtet enligt allemansrätten. Detta måste speciellt arrangörer vara medvetna om, så att det även i framtiden finns några skogar vi tillåts lajva i.

dessa frågor kan du sova lugnt. När det gäller skitandet har en inofficiell undersökning visat att den ordinära lajvaren inte skiter på lajv. Knepet lär vara att inte äta samt lära sig uppskatta förstoppning. Skotska forskare lär ha baserat en spännande teori om kontraevolution på denna företeelse.

Lägerliv: Ett så kallat offläger kan verka som ett praktiskt sätt att öka bekvämligheten, men min erfarenhet är dock att ett sådant endast innebär dubbelt så mycket prylar att släpa till lajvområdet. Det ger även utmärkta chanser att ”gå ur” rollen alltför ofta. De dagliga lägersysslorna i ett riktigt läger kan även vara en skön inlajvavkoppling från resten av lajvet. Litet friluftsvana skadar heller aldrig. Att träna lägerliv är kul och ett bra sätt att förbereda en eventuell grupp eller sig själv inför ett lajv. Lär dig trivas. När du blir vän med skogen blir den vän med dig. Var beredd på att alla vardagliga sysslor i ett läger tar tid. Ett läger för tjugo personer ger hel-tidsarbete för minst tre av dem.

Spännande väder: ”Dvärgar kan göra en brasa nästan var som helst, och av nästan vad som helst, antingen det blåser eller inte, men den kvällen kunde de det inte – inte ens Oin och Gloin, som var särskilt skickliga på det.”

Regn är aldrig ett problem om du är rätt klädd. Ylle värmer även om det är blött. Det är bättre att sova i blöta yllekläder än inga kläder. Försök bara skydda din mat och dina elddon så blir livet lättare att leva. Ytterligare bra skäl att skydda sin packning från väta är att den efter en dag i regn har dubblat sin vikt.

Vatten: Se till att ha kapacitet att bära minst två liter vatten. Du överlever en helg utan mat, men utan vatten orkar du inget. Räkna aldrig med att någon annan fixar vatten.

Mat: Lajvsäsongen når sin kulmen under högsommaren. Det gör eldningsförbuden också. Räkna aldrig med att kunna laga mat över öppen eld. Att äta varm mat tre gånger om dagen är dessutom otidsenligt (här gällande medeltid) och jobbigt. Ett bra recept på en väl tilltagen dagsranson är följande: 2 äpplen, 2 morötter, 100 g torkad frukt, 50 g nötter, en halv limpa bröd (helst surdeg, potatislimpa

eller något annat som inte torkar i sommarvärmen) samt 100 g honung. Om du vill kan du även krydda din måltid med lite torkat eller hårdrokt kött eller korv. Ovannämnda dagsranson kan ätas direkt eller kokas till gryta. Packa med litet buljong, så blir den dessutom god. Packa maten i tygpåsar. Var noga med att skapa förutsättningar för att kunna äta och dricka regelbundet.

Utrustning: Ett läger är aldrig bättre än sitt kök. Spana på andras läger och låna idéer. Helst skulle jag vilja påstå att det viktigaste är att ett lägerkök är funktionellt. Genom att påstå detta skulle jag dock få brinna i lögnarnas helvete. Alla som känner mig vet att jag är fullständigt prylgalen. Jag släpar gärna 100 kg extra skrot för att få ett snyggt läger. Vad jag vid dessa tillfällen försöker hävda är att lägers estetik (spelets scenografi) är lika viktig som dess funktion. Bra köks-utrustning behöver inte vara så knepig att skaffa. Väl-sorterade loppmarknader och Indiska har allt du behöver.

Hygien: Ta med en bit tvål eller en flaska såpa. Det är av flera skäl viktigt att hålla sig ren om händerna. Det är dessutom förvånansvärt skönt att mitt under lajvet ta sig ett renande bad.

Ett sista ord

Slutligen faller allt tillbaka på din inställning till uppgiften. Lär dig trivas. Acceptera förutsättningarna. Var noga med dina förberedelser. Hela idén med levande rollspel är att uppleva situationer som annars inte skulle ha drabbat dig. Vardagslivet för en pilgrim är lika ovant och spännande som det för en legosoldat. Vad som gör alla roller tråkiga är leda. Ledans bästa bot är sysselsättning. En riktigt bra vedyxa kostar mindre än ett importerat latexsvärd, och kommer garanterat till mer nytta på ditt nästa lajv.

Och nu till den utlovade sammanfattningen: *Skaffa en tung lastbil och en tross.*

Text: Oskar Hejll
Foto: Olle Sahlin
Bild: Johanna Hedberg

En dåres guide till bekvämlighet i skog och mark.

”Fälterfarenhet får du inte förrän strax efter det att du behövde den.” – *Murphys Law of*

”Först när man accepterat förutsättningarna kan man lyckas.”

ARRANGÖRSETIKETT

I begynnelsen skapade Arrangören vision och praktik. Och lajvvärlden var öde och tom, och kaos var över djupet, och Arrangörens ande svävade över vattnet. Och Arrangören sade:

”Varde lajv”; och det blev lajv. Och Arrangören såg att lajvet var gott. Och Arrangören skilde lajvet från kaos. Och Arrangören kal-lade lajvet produktion, och kaoset kallade hon boffer. Och det blev afton, och det blev morgon, den första dagen.

En arrangörsgrupp ska bestå av en grupp personer som utåt sett är orubbligt säkra på sin sak och som aldrig går emot sin vision. Grundvisionen bör göras fullständigt klar, så att man kan sätta ribban och börja sträva mot att uppfylla målet. Alla i gruppen bör dela denna vision för att alla ska kunna stödja den helhjärtat.

Det viktigaste är att arrangörerna utåt stödjer varandras uttalanden. Inbördes kan saker och ting avhandlas med mer eller mindre glöd. Huvudsaken är att göra ett gott och föredömligt intryck. Det är också mycket viktigt att sätta upp rättesnören som alla kan följa. Det underlättar när grodor är på väg att hoppa ur munnen, när diskussionerna handlar om oväsentligheter och när saker ska ordnas både teoretiskt och praktiskt. Rättesnören och bror duktig-föresatser betyder inte att man inte ska kritisera varandra. Inte alls! Det är superbt att ifrågasätta.

En vision förverkligas inte utan medel och tid att fullborda den. Efter en lång dags

arbete, speares explicita krav och den allersstädes närvarande tyngden av ekonomins ok på axlarna kan komplett arrangörsvansinne drabba även den bäste.

Krav och kompromisser

Arrangörens ansvar ligger på flera plan. Ett av de främsta är att markera vilka krav uppsättningen har. De vise säger att en arrangör får de deltagare denne förtjänar. Detta påstående är sant, med vissa smärre justeringar. Undantag finns alltid. Det är därför viktigt att framlägga sin vision och de kriterier som uppfyller den. Deltagaren ska ha klart för sig redan från första början vad det är han eller hon ger sig in på. Det går inte att komma i efterhand och säga: ”Oj, det här tror jag inte att jag klarar.”

Det handlar om ett gemensamt ansvar. Arrangörerna kan inte lova hela världen, guld och gröna skogar. Vad de kan göra är att vara tydliga och realistiska i sin information och sina utskick. Deltagaren har ett ansvar att anpassa sig till den vision arrangeman-

get förmedlar, samt ansvara för sina egna förberedelser. Det duger inte att läsa igenom en kort personbeskrivning och kasta in lämpliga klyschor eller lägga till ett par smaskiga detaljer som man tycker borde tillfredsställa arrangören.

En arrangör tar i snitt emot tjuo störtlöjliga intresseanmälningar. Att kunna skilja axen från vetet är A och O. Människokännedom och att kunna säga nej är det viktigaste i deltagarkontakten. Den som inte uppfyller arrangemangets krav bör heller inte delta. Kompromisser kan alltid göras om arrangören märker att grundmeningen med rollen är god. Då kan den intresserade kontaktas för att omarbota roll-konceptet, vare sig det är ett rigoröst projekt eller en lättare vandring på vägen mot deltagande. Goda förutsättningar bör alltid uppmuntras. Och goda kontakter betonas.

Det är en fin tanke att låta alla rakt av, draget över en kam, vara med. Erfarenheten visar att detta dessvärre inte fungerar. Åter hör vi tesen eka i våra huvuden – arrangören får de deltagare den förtjänar. För att få en idealisk mix, bör erfarenhet blandas med nyfikna reflektioner från förstagångs- eller nybörjarlajvare. I det avseendet kan man låta ”alla” vara med. Men dessa ”alla” förutsätter tyvärr alltid ett urval. Det perfekta startfältet ska jäsa och bubbla av sugenhet! Att en person knappt kan hålla sig på startlinjen i sin iver att fullfölja det stora, intensiva lajvloppet är resultatet av lång planering, och detaljerade och noggranna förberedelser. Arrangemangets vision lämnar i det läget ingen tveksam. Deltagaren har tagit del av visionen, mött kraven och är redo att löpa linan ut.

Vänner och arrangemangets rollbesättning

En intressant produktion drar till sig uppmärksamhet. Det är ofrånkomligt. Prioriteringsfrågan när det gäller deltagarna är ofta svår för den som inte ställt snäva krav och för den som vill vara vän med alla, och dessutom politiskt korrekt. Då arrangören lagt fram sin vision finns det säkerligen fler som delar hans eller hennes tankesätt. Det är dessa människor som blir deltagare. Fler som delar arrangörens tankesätt är dennes närmaste krets; vänska-pskretsen.

Det är oundvikligt att låta bli att visionera för fullt när andan faller på. Men det är också oerhört viktigt att hantera alla deltagare på samma sätt. Det blir informellare när det gäller bekantskapskretsen, det är sant. Men

alla gränser ska gälla även dem. Alla deltagare ska ha samma kravribba att ta sig över. Det finns två sådana på ett lajv. En är vilken den lägsta förutsättningen är för att delta. Den andra är vilken den högsta nivån på arrangemanget är. Om dessa två går vitt isär från varandra blir det ojämnheter i lajvets struktur.

Vännerna kan inte omedelbart äga företräde. De kan inte heller på stående fot få de bästa intrigena. De måste arbeta sig till dem, precis som alla andra.

Hur säger du till en vän att denne inte platsar på ditt lajv? Anta den roll du har som arrangör. Det är din uppgift att främja det som passar produktionen och stämmer över-ens med den vision som sattes upp från början. Använd det rättesnöret. Undvik kompis-lajv om produktionen är offentligt belyst och öppen för allmänheten. Lösnin-gen inbjud-ningslajv är inte ett elakt påfund skapat för att knäppa någon på näsan. Det är till för att man ska kunna välja vilka man vill lajva med. Man lajvar inte tillsammans med personer som inte vunnit ens tillit. Det ena förutsätter det andra.

Låt lajvet börja!

”Jag har kanske då och då lite värk i höger axel, men annars orkar jag med allt arbete, och ingen har klagat än”
[Brecht ”Den kaukasiska kritcirkeln”]

Stressen

Det är roligt att vara arrangör, likaväl som det kan vara en riktig pärs. Med så många detaljer som måste klaffa blir det fel ibland. Det gäller att inte bli utbränd. Här är en lista på de vanligaste symptomen;

- ▶ Lätt för att bli irriterad
- ▶ Magproblem
- ▶ Kraftiga känslösvängningar
- ▶ Ångest över brist på privatliv och tid
- ▶ Tar djupare/lättare åt sig av kritik
- ▶ Förnekande av ovanstående

Vad gör man när man håller på att bli ut-

bränd? Det är en bra fråga. När en person är i positionen att den känner att någonting står och faller med hur just den handlar och tänker, då är det dags att utvärdera arbets-situationen både på egen hand och tillsammans med arrangörsguppen. Flera gånger under producerandets gång bör man kolla upp hur alla mår och ha arrangörsvård. Exempel på sätt att utröna om man borde varva ner ett tag:

Gör workmap. Hur mycket görs per person? Var finns motivationen? Tala ett varv runt. Var ligger felen och vad upplevs som stressande? Hur ser det personliga kravet från arrangemanget på en själv ut?

Det finns många sätt att åtgärda dessa frågor när de väl är genomdiskuterade och utredda. Arbetet kan behöva omfördelas, en tänjning på ansvarsområden kan behöva genomföras. Man ska dock inte involvera mer än en person på ett område, såvida inte de som vill vara fler kommer mycket väl överens! Strukturen är fortfarande viktig.

De flesta som arrangerar lajv tillsammans är ofta vänner privat. Då är det viktigt att man inte enbart träffas för att arbeta med lajvet, fast det är lätt att det flyter över i privatlivet. Man måste umgås på ett annat plan också för att orka med varandra. Slappdagar, videokvällar och middagar i hemmiljö är utmärkta exempel på arrangörsvård. Att gå och ta en lek-tion i charleston en tisdageftermiddag, att segla en helg eller att förlägga arbetet utanför staden en vecka är andra sätt. Det ska finnas rum för avkoppling i produktionsbruset.

”Gode Gud! Menar ni att de kommer att förgripa sig på oss?”
[samme Brecht, samma kritcirkel]

All publicitet är bra publicitet. There’s no business like show business. Båda de sakerna stämmer när det gäller lajv. När man presenterar ett lajv, så kommer det oundvikligen att granskas, både av lajvets eventuella deltagare, liksom av debattörer, privatpersoner och i vissa drastiska fall kanske även av dramapedagoger och press. Det är ovanstående citats fråga som leder till att en del arrangörer sätter

upp tumregeln ”vi sköter oss själva och skiter i andra”. Eller helt enkelt undviker att synas. Man vill inte få sin vision brutalt mördad eller sina ideal våldtagna offentligt.

Att ta avstånd från granskningarna är oklokt. Det är tvärtom ett utomordentligt bra tillfälle att synas och höras! Vill man som arrangör att ens produktion ska få goda vitsord eller en bra profil, så får man själv se till att det så blir. Genom att bemöta debatter, frågor om arrangemanget och deltagare på både positiva och negativa plan med lugn och kunnighet, så stärker man sitt skötebarn. Därmed inte sagt att en hel del personer inte kommer att hävda att man gör stora misstag, sådant händer alltid. Men med klar framförhållning och tydliga resonemang där man förklarar sin vision om och om igen tills alla krav, produktionsdetaljer och fiktionsfrågor

besvarats, så har man kommit långt.

Det finns olika sätt att synas och höras. Genom fansin, Fëa, olika debattforum, konvent och internet kan man nå ut till en större publik. Var lajvlobbyist. Var tillgänglig i den mån det är möjligt. Utbilda varandra i hante-ringen av frågor, med mera, så att alla är lika införstådda i lajvets olika skikt och kan svara på det mesta utan att gå omvägar i konsultation och därmed bränna tid.

Det är i slutänden bara arrangörerna som vet fullt ut hur deras lajv fungerar. Vill man undvika att arrangemanget plockas i bitar innan man ens vet vad det är som försiggår, så ska man agera. Ingen annan kan bemöta eventuell kritik med samma säkerhet som den person som tänkt upp det hela. Har man en vattentät planering så har man redan allt detta täckt.

*"Tears for remembrance and tears for joy...
Tears for somebody and this lonely boy
Out in the madness, that all seeing eye...
Flickers above us to light up the sky...
Unchain the colours before my eyes...
Yesterdays sorrow, tomorrow's white lies
Scan the horizon, the clouds take me high-
er...
I shall return from out of the fire."*

[Harris, Di'Anno]

Att misslyckas

Vad händer om man misslyckas? Hur hante-rar man ett bakslag så stort att man ofrån-komligen kommer att ifrågasättas så fort man försöker sig på att göra en ny uppsättning?

Tja, misslyckas man så misslyckas man. Och då har man gjort sitt bästa för den gång-en. Kanske kunde man inte så mycket om att arrangera, men idén med lajvet var god, visionen håller stående på egna ben. Då ska man dra sig till minnes att det faktiskt är så att ingen är fullärd från början. Det finns ganska få offentliga källor att hämta arrkunska-p från. De bästa tipsen är och förblir de som arrangerer emellan delar med sig av. Det är ingen skam att bli lurad, vara naiv eller okunnig. De tre sakerna kommer man kunna förebygga efter att ha lärt sig av misslyckandet.

Inget lajv är perfekt. Det finns alltid någon brist någonstans, även om den inte märks. Få är de lajv som folk lyriskt i år efteråt har prisat som de bästa i lajvhistorien. Och då är det lajv som haft en mycket erfaren stab bakom sig. Erfarenhet av arrangemang är det enda som hjälper. Då har man lärt sig vilka grepp som fungerar, hur bidragen ska sökas, hur arbetet måste fördelas. Att man inte kan låta *en* eldsjäl göra hela jobbet. Eller två. Det krävs alltid fler för att en vision ska bli uppfylld. Grenarna från huvudträdets, där visionen tog sin början och växte.

Liten checklista

- ▶ Ha roligt
- ▶ Läs "Saga mot Verklighet"
- ▶ Sök bidrag i tid
- ▶ Ha visionen klar
- ▶ Ha ekonomi med budget klar inför bidragssökandet
- ▶ Skaffa postgiro om det inte redan finns
- ▶ Ordna område med detsamma
- ▶ Sätt upp krav och vision tydligt
- ▶ Fördela ansvar och arbetsbördor jämnt
- ▶ Se till att kunna besvara frågor
- ▶ Vårda deltagarkontakten
- ▶ Lös alla praktiska detaljer
- ▶ Lova inte för mycket
- ▶ Infria de löften som getts
- ▶ Gör välskrivna/illustrerade utskick

Man kan lära sig mycket just genom att lyssna på andra, att fråga andra om saker och att vara nyfiken. Lyhörd men bestämd, med vetgirighet och upptäckarglädje.

Text och illustrationer: Johanna Hedberg
Foto: Olle Sahlin

sångensemble gycklare blå premiär

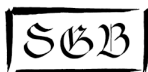
SGB:s första skiva – ute nu!

Köp *Premiär* på SF Bokhandeln, Västerlånggatan 48, Stockholm eller genom www.sgb.nu

Klassiska medeltida sånger från kyrka och krog!

"Ju förr dess bättre!"

Sångensemble Gycklare Blå

*"Nästa sommar ska jag vara klar
med utrustningen en månad
i förväg."*

...då är det dags att börja nu.

*Vi har ringbrynjeringar, glasfiberstavar,
nitar, latex, bältesspännen, läderspill,
pärlor, fjädrar, läderremmar och mycket
mer för dig som gör din egen utrustning.*

Ellegatan 2B

08-29 54 14

Öppet:

Sundbyberg

070-775 69 76

Ti-Fr 12-18.30

Ⓣ Duvbo

sv_katten@hotmail.com

Lö 12-16

Konsten att bli omtyckt

AV SIN GRUPPLEDARE

Egentligen skulle den här artikeln ha handlat om hur man leder en lajvgrupp. Men efter att ha bläddrat i gamla Föer efter inspiration och tankar att bygga vidare på, så insåg jag att det redan har sagts så mycket klokt i den vägen. Däremot har det inte skrivits någonting om vad man som deltagare kan göra för att underlätta tillvaron för sin gruppledare. Som vanligt så ska den här typen av råd tas med en god portion sunt förnuft.

Ansvarstagande och deltagande: Vissa gruppledare kan ha svårt för att delegera uppgifter. Erbjud dig att ansvara för de bitar du vet med dig att du kan klara av. Var öppen för att and-ra gruppmedlemmar kanske vill vara med på den bit du har erbjudit dig att ansvara för. I den ideala organisationen ska gruppledaren inte behöva göra något annat än att delegera uppgifter. (Säg det till någon som brukar leda lajvgrupper så får du höra hur verkligheten ser ut...).

Om din gruppledare brukar säga "Äh, jag fixar det själv så går det fortare/blir det ordentligt gjort" så är hon eller han i skriande behov av att någon utan anmodan säger: "Jag kan ta ansvar för att det här blir gjort" och sedan verkligen gör det. Varje deltagare ska givetvis också göra sin beskärda del av det löpande arbetet i gruppen.

Beslutsordning: Acceptera den beslutsform som gäller inom gruppen. För det mesta gäller direkt demokrati med enkel majoritet, men vissa grupper använder sig av representativ demokrati/romersk diktatur (gruppledaren bestämmer allt; är man missnöjd med hennes/hans beslut så avsätts vederbörande). Ju närmare lajvdatumet man kommer desto fler grupper tenderar att använda sig av denna beslutsform...

Respektera de beslut som har fattats av gruppen innan du kom med. Du har valt den här gruppen för att du gillade deras idé. Då ska du också respektera de beslut som fattats.

Engagemang: Gör ditt bästa för att skapa en positiv och engagerad atmosfär i gruppen. Tänk efter vad du tycker i olika frågor och argumentera för din åsikt på en värdig nivå. Men gör inte misstaget att tro att arbetet i gruppen kommer att flyta smidigare om du håller inne med din åsikt i en viss fråga bara för att de andra verkar tycka något annat. Även om du blir nedröstad kommer det att ha tillfört arbetet något i och med att de andra kommer att känna sig mer motiverade (och därmed arbeta hårdare) för att bevisa att deras sätt att göra saken på är det bästa.

Mötesteknik: Slös inte bort mötestid på oväsentligheter, internskämt och lajvminnen. Se till att du har gjort det som förväntas av dig innan ett lajvmöte. Ta med relevant material. Hjälp gruppledaren med att få tyst på tidstjuvar.

Personkemi: Gör ditt bästa för att komma överens med eller åtminstone acceptera de övriga spelarna i gruppen. Tala om för din gruppledare om du inte kan med en person, men ställ inga ultimatum. Blir en personkonflikt så stor att gruppens arbete blir lidande är det god ton att den som kom sist till gruppen drar sig ur. Om du vet att vissa sidor av din personlighet kan irritera andra människor - försök dämpa dem.

Solidaritet och gruppkänsla: Se till att alla i gruppen är med "i gänget". Hjälp nybörjare tillrätta. Håll ihop inom gruppen. Snacka inte skit om din gruppledare eller de

andra gruppmedlemmarna. Säg vad du tycker till dem det berör.

Gör inte upp saker med arrangörerna "bakom ryggen" på din gruppledare. Dels underkänner du då hennes/hans arbete och dels ger du arrangörerna bilden av att hon/han inte är kompetent.

Spelstil: Ta reda på gruppens spelstil och anpassa dig efter den. En hardcore-lajvare kommer inte att få ett bra lajv tillsammans med en myslajvargrupp och vice versa. Om gruppledaren inte gör det, ta själv på ett tidigt stadium upp frågan om personliga gränser och inlajv-nivå.

Övervägande: Förvissa dig om att du har praktiska och ekonomiska möjligheter att kunna vara med på det planerade lajvet. Förutom att de ändrade förutsättningarna kräver mer arbete av alla kvarvarande i gruppen uppfattar många gruppledare deltagares avhopp som personlig kritik. Inser du att du har gjort en felbedömning och måste dra dig ur, underlätta gruppledaren så fort som möjligt istället för att bara sluta komma på möten.

Under lajvet

Lajvsinne: Spela inte på en intrig som kan leda till att gruppledarens roll tappas sin ledarposition om ni inte har gjort upp om att det är OK.

Lämna plats: Om gruppledaren även är ledare inlajv (vilket oftast är fallet) ska hon eller han få det utrymme och den status som tillkommer hennes eller hans roll. Inte bara när er grupp möter andra utan även inom gruppen.

Relationsetik: Nyförälskade par bör tänka på att offentligt hängande är oerhört störande. Propsa inte på att få spela ut en relation mellan era karaktärer om det inte är naturligt i gruppen. Kan ni inte hålla er från varandra bör ni vänta med att åka på lajv tills ni har landat...

Ställföreträdare: Om inte gruppledaren själv gör det, föreslå att ni ska utse en ställföreträdande gruppledare (både off och in). Även om ingen får för sig att giftmörda karaktären så kan spelaren tvingas åka hem från lajvet av en eller annan orsak. En grupp som bygger på oersättliga personer är inte bra. Blir du utsedd till ställföreträdare så ska du ha lika god koll på allt som gruppledaren har och när som helst vara beredd att träda i hennes/hans ställe.

Efter lajvet:

Försvinn inte: Var näbar när bensin- och matkvitton ska göras upp. Gör rätt för dig.

Text: Helena Ängebrink
Foto: Olle Sahlin

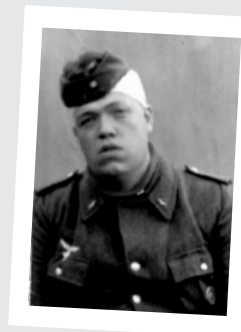
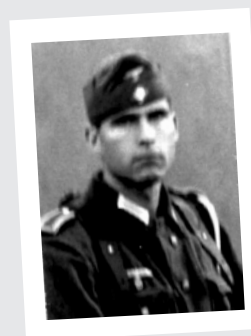
"Nyförälskade par bör tänka på att offentligt hängande är oerhört störande."

1942

"NÅGON ATT LITA PÅ"

Norrmännen har gjort det igen. Den 10–14 oktober flyttades en liten kustby på den norska halvön Herdla tillbaks nästan sextio år i tiden. Åter hördes flyglarm och åter trampade tyska militärstövlar norsk jord.

Lajvet 1942 var andra gången det genomfördes ett lajv i andravärldskrigsmiljö i Norge. Bland luftvärnskanoner, radiooperatörer, sömmerskor och fiskare kunde man finna tydliga och svårgripbara minnen från kriget, något som de heta debatterna efter spelet har vittnat om. Möjligen indikerar detta att lajv har fått en mening som ligger långt bortom allt vad nöje och underhållning heter.

Herdla

Herdla är en fin gammal ort, där väldigt litet har förändrats sedan kriget. Att döma av några artiklar i lokaltidningen hade lokalbefolkningen blandade åsikter om det som skulle ske, från stor skepticism till enorm entusiasm. Detta manifesterades genom att en del av dem deltog på evenemanget, medan andra tog på sig goretexstället och gick in för att titta.

På Herdla är kriget nämligen inte glömt. Till att börja med finns det kvar många fasta lämningar från den tiden, bland annat en del hus som tyskarna byggde, men också grunden till ett flygfält och massor av bunkerruiner. Men även åsikterna har etsat sig fast i folkminnet. Till exempel byggde en av rollerna på en herdlabos livshistoria, en som utgav sig för att vara nazist och var med i NS, men som egentligen var motståndsmän. Och bakom lanthandeln står klottrat en anklagelse: "Du är nazist precis som far din", som tydligen skrevs i fjol. Kriget lever fortfarande i färskt minne i bygden.

Förberedelser

Allt eftersom spelet närmade sig växte också 40-talet fram mer och mer. Uniformerna pryddes med insignier; passerkort och andra legitimationshandlingar iordningställdes och alla långhåriga som ännu inte varit hos frisören blev av med hårsvallet. Inspirationen växte också i takt med överraskningar från arrangörernas sida, bland annat trettio mausexövningar och en radaranläggningssimulator.

Efter ett paniskt sista dygn, med virriga arrangörer, försenade transporter, möten mellan alla grupperingar och små möjligheter att fixa det där lilla sista drog spelet till slut igång kl 12 på tisdagen.

Då förflyttades vi alla till torsdagen den

26 oktober 1942, till ett ockuperat Herdla med ett sedan en månad tillbaka nyanlännt kompani från tyska Luftwaffe, som arbetade de sista hektiska dygnen för att en radarbas och ett blivande flygfält skulle bli funktionsdugligt. Vädet, en viktig komponent, var förstås blåsigt och mulet – perfekt för ändamålet.

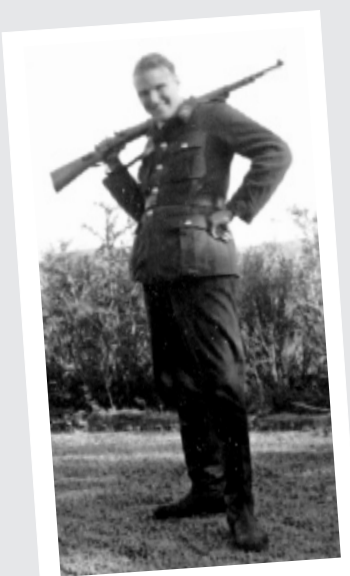
Spelet

När evenemanget startade gav sig en påfallande sugande känsla av att förflyttas in i historien tillkänna. Det var mer cigaretttrök, mer bakelit och kanske framför allt: mer tyska. Jag spelade underbefäl i flygvapnets samband, eller Gefreiter in der Nachrichtenabteilung Luftwaffe, Hans Buchholz.

I det tyska läget var spelet långsamt och fyllt av rutiner, och jag föreställer mig att det var likadant inne i byn som låg någon kilo-meter bort. Att allt skulle vara på tyska hade besvärat oss innan spel, men språket lossnade förvånansvärt fort. Det gav en hyfsat trovärdig känsla för rollen, även om tyskan som talades för det mesta var erbarmligt dålig. Kasernlivet kändes dock mycket realistiskt. Alla fasta tidspass för vakthållning, som anslags på väggen vid officerarnas kontor, och de strikta morgonrutinerna, som att gå upp klockan sju för morgongymnastik i mörker och duggregn, bidrog till den lunk som jag har förstått att arrangörerna eftersträfvade.

Under vår lediga tid, ibland bara några timmar under ett helt dygn, kunde vi ta oss in till bygdens pensionat och dricka litet kaffesurrogat, Ersatz. Då upplevde man ett mycket starkt men återhållsamt och respektfullt hat från norrmännen. Till saken hör att arrangörerna för att få trovärdighet i det stora deltagarantalet från de nordiska länderna hade placerat inte mindre än sex svenskar och lika många danskar i tyskarnas läger. "Vi och dom"-känslan gentemot norrmännen blev påtaglig. Den stora respekten för vapen och militärmakt bidrog också till tidsroheten. För karaktärerna fortsatte ju livet även efter spelets slut.

Så fortlöpte spelet i fyra dagar, med flyglarm, uppställningar, bröllop mellan tysk och norsk i byn, rökiga rapportskrivningar framför radarskärmen och glada tyska soldattillställningar på pensionatet. För att inte tala om de tokreligiösa byborna. Men långt

bort-om detta fanns också, har jag i efterhand hört, ett antal judiska flyktingar på vinden utan toalett eller mat, som nervöst lystrade till stöveltramp bara en våning ned, och fiskare som for till sjöss före soluppgången, bara för att tyskarna skulle ta hälften av deras fisk när de väl kom i hamn igen.

Starka känslor

När det hela var slut följde en för lajvsammanhang lång stund för att samla ihop rollerna och deras erfarenheter, för att diskutera och avslöja hemligheter. De som spelat nazister, eller andra obehagliga roller, såg med glädje på medan hakkorsfanan halades och eldades upp. Många kände också en oerhörd lättnad över att ha sluppit uppleva krigstiden. Till min förvåning sjöng en stor del av deltagarna den norska nationalsången under slutet, en händelse som livligt debatterats på det norska debattforumet. För mig visade detta att evenemanget 1942 behandlade ett långt större nationaltrauma, med dubbelriktad nationalism, än vad jag kunnat föreställa mig. Huvudarrangören Anita påtalade detta och påbjöd istället deltagarna att direkt efter stämman upp i en av de psalmer som sjungits i bedehuset.

Missförstå mig inte, jag anser inte att deltagarna på 1942 var nationalister i någon nynazistisk bemärkelse. Jag tror snarare att det finns en norsk tradition av att vara stolt över att vara norsk och att hylla sitt land. Det känns främmande i vart fall för mig, och min personliga uppfattning är att nationsförhöjelse, norsk, tysk eller svensk, är ytterst svårmotiverad i dagens samhälle. Sedan kanske jag reagerar starkt på just nationalsången. Om en svensk sjunger "Du gamla du fria" annat än vid högtider blir det ett väldigt liv, men det kanske inte är lika många som höjer på ögonbrynen om en norrmän sjunger sin

nationalssång i Norge.

Som brukligt efter norska lajvevenemang var det först städning och sedan på kvällen afterlaiv, en fest där alla deltagarna kunde träffas och ha roligt. Denna norska tradition ser jag fram emot att importera till Sverige och för den delen till andra nordiska lajvländer. Diskussionerna kring nationalism fortsatte även här, långt in på natten, och det var tydligt att norrmännen inte var helt överens om sin historia. Eller sina nationella traditioner.

Och med detta i backspegeln kan man inte annat än förstå de strävanden arrangörerna för 1942 haft i sin enorma petighet gällande trovärdighet i spel och rekvisita. Bara genom att visa hur det verkligen var kan man röra den heliga ko som sammanbinder norsk nationalkänsla och det norska krigstraumat.

Jag hoppas att trenden med politiska lajv, som till exempel *De tusen rosornas väg*, fortsätter att ta landvinningar i det stora utbudet av evenemang. Det blir på det viset möjligt att se inte bara mening med formen lajv, utan också mening med ett kvarhållet engagemang för hobbyns utveckling.

Lajva med grannländerna

Den här typen av samnordiska lajvprojekt rymmer en del intressanta frågor. Under Knutpunkterna har det diskuterats hur vi ska kunna lösa sådant som språkfrågor och va-pensystem, men något som kändes tydligt på 1942 var att det som borde diskuteras är sy-nen på spel och på vad lajv egentligen är.

Nationella tendenser var synliga, men också samnordiska. De som tidigare varit på lajv i sina grannländer verkar ha utvecklat ett eget spelspråk. Hur detta har gått till har jag ingen aning om, men det är ett intressant fenomen. Det är givetvis svårt att dra några

definitiva slutsatser av det lilla och selektiva urval som representerade de olika länderna på 1942, och den saken kan ses som en brasklapp för nedanstående analysförsök.

Skilnaderna kunde skönjas på framför allt två områden: intensiteten och introvertiteten. De lågintensiva spelarna kom av vad jag kunde se till stor del från Danmark. Deras spel varierade utan omsvep mellan väldigt "in" och väldigt "off", vilket jag tror förvånade många norrmän och svenskar.

Den dominerande spelstilen på evenemanget överlag kan sägas ha varit introvert, i första hand företrädd av norrmän. Det kan antas att detta beror på det stora antalet spelare som kom direkt från evenemanget *Amerika* bara någon vecka innan, där spelet hade varit mycket extrovert. 1942 fick tydligen tjänstgöra som någon slags balanserande åtgärd. Det introverta spelet kanske också bär drag av arrangörernas önskemål, och deras strävan att gestalta tidens vardagsliv.

Vi svenskar, i stort sett företrädda av de som deltagit i 20-talskampanjen, körde som vanligt på i en syntes mellan vardag och storytelling, något som nästan alltid automatiskt resulterar i en dramatisk kurva över speltiden. På det hela kan man nog säga att spelstilarna tillsammans skapade en spelmiljö som var trovärdig utan att vara ointressant.

Text: Henrik Summanen
Foto: Britta Kristina Bergersen

Knutepunkt 2001

Det årliga nordiska lajvkonventet kommer tillbaka till Oslo.

Vad är så speciellt med Knutepunkt i Oslo 2001? För första gången hålls Knutepunkt för andra gången i samma land. Som tur är har saker och ting förändrats sedan 1997. Numera kan inte längre en person ensam bestämma om ett enda tema. Men jag skulle vilja peka på några speciella fragment, nyckelord, ledtrådar... Det här är den första delen av den nya Knutepunktscykeln.

Hur många kommer?

Den optimistiska prognosen säger 400 personer: 150 personer från 10 olika länder utanför Norge, 100 norrmän från utanför Oslo och 150 från Oslo. De pessimistiska säger 250-300 personer. I vilket fall som helst åtminstone dubbelt så många som i Oslo 1997.

Vilka kommer?

Århus, Göteborg, Trondheim, Åbo, Paris, Luleå, Tromsø, Rovaniemi?

Mörkeralver, elitister, boffertomtar, musiker, specialeffektsfolk, dramatiker, psykologer, masochister, med mera.

Vad är Knutepunkts essens?

Inget jag egentligen kan definiera, åtminstone inte för någon annan än mig själv.

Jag tror det är ett kreativt kaos. En massa människor på samma ställe. Det innebär en massa saker: gott om folk att irritera sig på. Massor av människor du aldrig skulle prata med i vanliga fall. En del som håller på med lajv av en typ du aldrig har – och aldrig tänker – prova.

En del som klär av sig, en del som klär ut sig, en del som diskuterar projektutveckling, en del som slåss med gummisvård, en del som tillsammans skriver artiklar om rollspel. Det är ritualtrumms dunkande, berusade människor, wannabees, goth-punkare, vapenfetishister, masker, elitister, boffertomtar från Lahti, folk som ger ut konstiga manifest, arrangörer av jättelika samnordiska lajv, sovande människor, aggressiva diskussioner, till och med brainstorming inför nya projekt – och detta är ändå bara min egen inre vision.

Syftet med Knutepunkt är att få det att kännas som om allt är möjligt.

Gamla diskussioner:

- ▶ konst eller underhållning, dogma, Åbo, eller fan och hans moster
- ▶ kvinnor i högstatusroller eller som arrangörer
- ▶ riktiga religioner eller falska ritualer
- ▶ att spela eller att vara en roll
- ▶ regler eller inte regler
- ▶ sex, droger och ritualtrummor
- ▶ intrig och story, eller samhällssimulering
- ▶ psykologi, säkerhet och gruppträck
- ▶ hantera media eller ignorera media
- ▶ att skaffa prylar och rekvisita

Nya nyckelord:

- ▶ att göra lajv till ett politiskt verktyg
- ▶ militarism i lajvrörelsen
- ▶ högteknologi och lajveffekter?
- ▶ att förlora oskulden, och ungdomsakтивitetstämpeln
- ▶ lajv som kulturell koloni
- ▶ hyra lajvområde i Marrakesh?
- ▶ samarbete med resten av världen?

Knutepunkt ska samla människorna som gör de magiska sagorna sanna – om det nu är genom avant-garde, fantasy, historiska uppsättningar eller något helt annat.

Knutepunkt är egentligen meningslöst – det är tomt – det är som en webbsida – som tiden – som ljus. Knutepunkt handlar om att samla alla Nordens mest aktiva lajvare på ett ställe för att se om 2+2 fortfarande är 4. Det är det som regel inte. Knutepunkt är en mani-festation av potential. Knutepunkt är kvali-tet under kaotiska omständigheter. Knutepunkt är dubbelt så mycket som du själv kan få det till.

Är det någon idé att åka till Oslo för att vara seriös?

Är det egentligen någon chans att få uppleva bra workshops och upplysande debatter? – Kanske inte! De mest intressanta sakerna händer som regel i programmets pauser. Men det kommer att bli ett antal workshops om

att arrangera lajv, med erfarna människor från alla de nordiska länderna.

Själv hoppas jag på ett informellt, socialt Knutepunkt, där programmets kvalitet fungerar som en paus från det hårda arbetet med idéutbyte på grundnivån. Papper och penna. Skisser och nyckelord. Webbsidan är själva startpunkten. Knutepunktboken blir kartan. Sann utveckling sker öga mot öga – i samtal med varandra (inte nödvändigtvis berusade).

Nordisk kontakt – vadååå?

Varför skulle någon behöva kontakt med de övriga nordiska länderna?

▶ Kunskap om fler lajver ger större valfrihet.

▶ Folk som ställts inför samma praktiska problem som du själv kan ha bra idéer.

▶ Knutepunkteffekten – plötsligt är allt möjligt – en magisk känsla för vår hobby.

▶ En känsla av att vara med om en av lajvhistoriens vändpunkter.

▶ Maximera ditt favoritsätt att lajva.

▶ Hitta fler människor som är som du.

Hur är det egentligen med det där enorma nordiska fantasylajvet med 5000 deltagare under 2 veckor år 2003. Scenariot med 5 byar... Hänger du på dinosaurieprojektet eller åker du till Knutepunkt för att övertyga folk om att skipa hela idén? Vad säger du om att sponsra lajvambassadörer för att åka på lajv i andra länder?

Vad kan de internationella gästerna från Frankrike, Tyskland och Ryssland berätta för oss? Vad säger du om den politiska trenden i en del lajv i år? Är politiserandet av lajv ett hot? Och hur är det med de professionella tekniska effekterna: ljudsystem, synthar, teaterbelysning, drömrums, tjustiga dekorationer, video, smink – trenden är att använda sådant mer och mer – men skapar det bättre lajv?

Se de senaste dräkterna på cat-walken – lyssna på några nordiska musikanter live på scenen. Känn hur nordisk lajvhistoria flyter framför dina ögon – *"Heute die Welt, Morgen das Sonnensystem!"*

Vicegeneral över ProPaganda Erlend Eidsem
Minister över ProPaganda Anethe Alsvåg
Översättning: Cilla de Mander

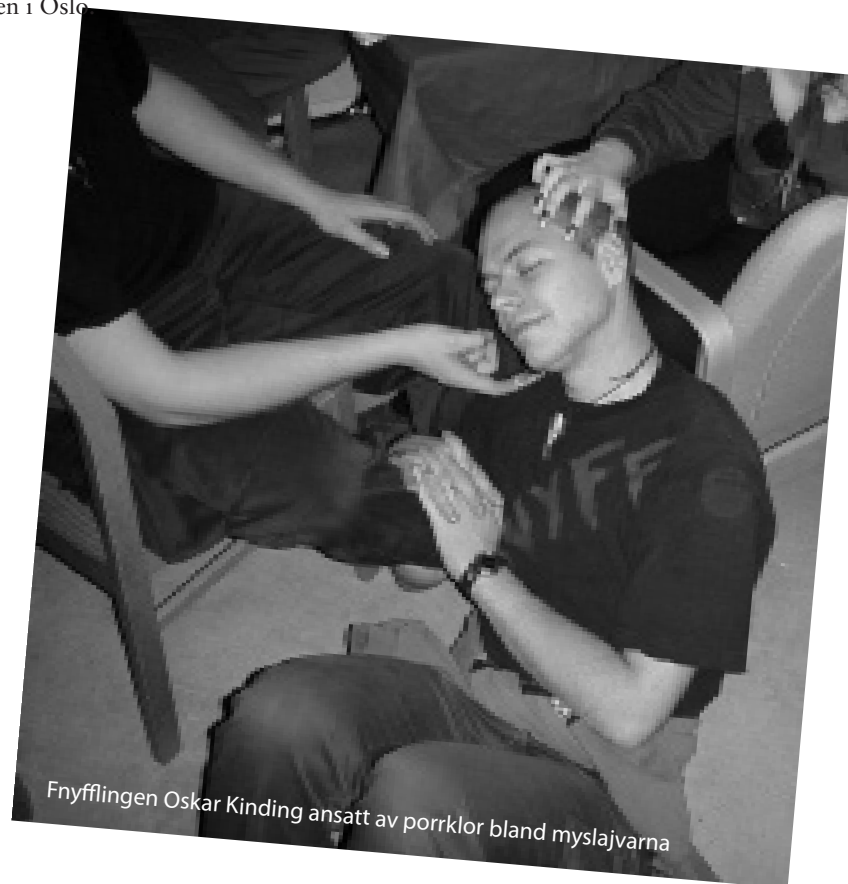

Sanningen vid G-punkt Real Life

Helgen den 24-26 november hölls det första G-punkt Real Life i Örebro.

G-punkt är ett av Sveriges nätforum för lajv, stämplat för elitism men likväl välbesökt. Bakom G-punkt ligger lajvgruppen Galadrim (som bland annat arrangerade Lyktsken sommaren 1999), som nu tagit steget fullt ut och gjort ett sorts inofficiellt nationellt Knutpunkt, som om vi har tur kommer att bli en årlig tillställning.

Den här artikeln kommer dock inte att handla om själva tillställningen i fråga, utan om två av de seminarier som hölls. I övrigt kan G-punkt Real Life sammanfattas som klart trevligt, men att det inte är så stor idé att försöka förklara för de som inte var där. Har man varit på ett Knutpunkt var det här mindre, å andra sidan talade alla svenska. Har man varken varit på ett Knutpunkt eller på G-punkt Real Life är det dags att åtgärda den saken omgående, kanske redan till våren i Oslo.

Vad gäller de båda seminarierna måste jag redan nu anmäla jäv. Det första av dem, Kreativ Workshop, var jag själv med och höll i, tillsammans med Örebros lajvdrottning Anna-Karin Linder (Anna-Karin själv ville att jag skulle skriva "den där söta tjejen i Galadrim", så nu har jag gjort det).

Den kreativa workshopen gick i stort ut på att visa att det svåra när man gör ett lajv inte är att komma på lajvidén. Detta var något vi ville att deltagarna skulle upptäcka själva. Därav också idén med en workshop istället för ett traditionellt seminarium.

Vi hade gjort upp en lista på saker och ting som kunde sätta fantasin i gungning. Alla workshop-deltagare fick välja några saker från den. Sedan delade vi upp dem i grupper om fyra eller fem personer på klassiskt dagismanér ("1, 2, 3, 4, 1, 2, 3..."). Därefter skickade vi iväg grupperna med uppdraget

att, på trekvart, utifrån valfritt antal av de utvalda punkterna skapa ett lajvkoncept och sedan presentera idén för de andra.

Hur det gick? Jag kan ju säga att jag tyck-er att de fyra koncept som grupperna presenterade alla var av den kalibern att de skulle kunna utgöra grunden till ett lajv.

Det andra seminarium jag vill ta upp är Susanne Gräslunds lajvproduktionsseminarium. Susanne är en av lajvsveriges mest erkända lajvproducenter, bland annat var hon en av grundpelarna i uppsättningen Knappnålshuvudet, men hon har också varit chef-redaktör för Fëa. På sitt seminarium tog Susanne bland annat upp en av de myter som bildats kring temat "produktion kontra dramaturgi".

Myten säger i stort sett följande; allt arbete med en lajvuppsättning kan delas upp i dessa båda fack, en viss del av arbetet är produktionsarbete, en viss del är dramaturgiarbete. En arrangörsgrupp består lämpligtvis av någon som chefar för produktionen och någon som basar över dramaturgin.

Myten har fått mycket gehör de senaste åren. Allt fler säger "jag har en fantastisk lajvidé, nu behöver jag bara en producent".

Myten är helt enkelt inte sann enligt Susanne. Ett lajvs produktion ser helt enkelt inte ut på det sättet. Dels finns det mycket arbete som hamnar mellan facken produktion och dramaturgi. Rekvisita och planerad disposition av lajvområden är bara några exempel. Dessutom är produktion och dramaturgi också starkt besläktade med varandra. Viss

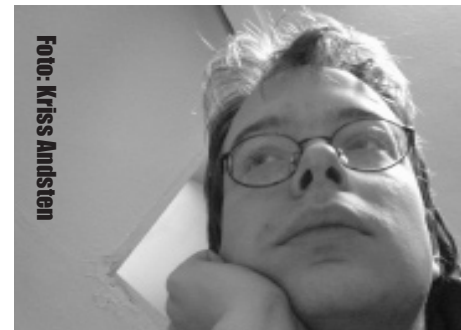
dramaturgi kan exempelvis visa sig vara omöjlig att få in i produktionen och vice versa. Slutligen finns det få människor som kan tänka sig att ta på sig det tunga arbete som produktionen innebär utan att få en del av dramaturgikakan (där det arbete som kännetecknas som roligt brukar hamna) eller se på personer som bara tar åt sig av äran utan att göra sin beskärda del av arbetet.

Idén att skilja på produktion och dramaturgi kommer från Henrik Summanens och Tomas Walchs bok *Saga mot verklighet*, baserad på deras erfarenheter från uppsättningen *Nyteg* (sommaren 1997) men där står inte att arbetet mellan saga (dramaturgi) och pro-duktion ska delas mellan personer, bara att man ska skilja mellan dessa typer av arbete. Istället har myten fått näring av personer som sett lajv som en konstform, men inte velat göra det grovarbete man faktiskt inte kommer ifrån om man ska göra en lyckad uppsättning.

Det finns en röd tråd mellan Susannes seminarium och min och Anna-Karins workshop. Det Susanne säger är väldigt sant, och jag hoppas att hon får ett större genomslag för sina tankar. Ingen lajvidé är i sig så bra att det vore en synd att inte göra lajv av idén. Andra lajvidéer finns ständigt runt hörnet, sätter man sig ned en vecka och spånar, kommer man säkerligen att komma på åtminstone ett dussin idéer som håller lika hög klass som den ursprungliga. Samtidigt är det också förvånande att så många arrangerar lajv av den första idé de får tag på, det ursprungliga koncept man har när man gör lajv är inte lajvet.

Lajvet är det arbete som utförs i sinnevärlden, inte i idévärlden. När man väl sätter igång produktionen ska det inte vara ett förhastat beslut, utan med en idé, ett koncept man vet kommer att hålla hela vägen. Man ska också vara medveten om arbetet. Att utveckla ett lajvkoncept är en rolig pro-cess, men vägen från idé till slutlig uppsättning kommer stundom att vara ett rent helvete. Där finns ingen plats för folk som inte vill ha skit under naglarna. Helvetet är priset för att föra idén från idévärlden till sinnevärlden.

Text: Martin Brodén

"Lajvet är det arbete som utförs i sinnevärlden, inte i idévärlden."

Rollutveckling under Dogma 99

De första dogmalajverna var korta, enkla tillställningar. Arrangörerna bestämde ramarna för improvisationerna och kanske namn på rollerna, resten improviserades fram av spelarna, ofta under lajvets gång. Nu kommer emellertid litet större och ambitiösare dogmalajver. Till *Europa* och *Dödfödt* kan arrangörerna inte nöja sig med med att inte göra någonting, utan de tvingas till nytänkande inom dogmamanifestets stränga regler.

Det nordiska dogmalajvet *Europa*, som går av stapeln dagarna innan Knutepunkt i Oslo, har fått mycket uppmärksamhet i Sverige. Den aspekt av lajvet vi fått flest frågor om är rollutvecklingen. Skrivna roller och bakgrundshistoria ska hållas till ett minimum – är det nyskapande? Och är detta verkligen en berättelseteknik som är anpassad till lajvets innehåll?

Bakgrunden

Under 90-talet kom flera vågor av asylsökande från det forna Jugoslavien till Norden. De möttes av ett mottagningssystem som var präglad av kriser, snabbt sammansatt och illa genomtänkt. Ofta kunde flyktingar från samma krig, men olika sidor, hamna på samma asylmottagning.

Även om de allra, allra flesta hade goda skäl att söka asyl – så var det långt ifrån alla som fick det. I Norge fick till exempel de flesta kosovoalbanerna avslag på sina asylansökningar – och vi vet hur det gick sedan. Lajvet *Europa* tänker skapa en spegelbild av den här situationen. Rollerna är flyktingar från ett nytt nordiskt krig, som är värre än kriget i det forna Jugoslavien. Platsen är en asylmottagning i Orsinia, som är ett fiktivt land på Balkan. Asylmottagningen ”*Europa*” är and-ra delen av Weltschmerz’ serie med samtids-lajver och handlar inte bara om den här situationen, utan använder den som ett sätt att ta upp europeiska problem – vår tillit till byråkrati och rättsväsen, nationalism och nationalstaten.

Dödfödt äger rum på ett forskningsinstitut, där man forskar om genetiska defekter. I det här framtidsscenarioet blir alla barn med påvisade ärftliga sjukdomar tagna från sina mödrar (mödrarna får veta att barnen varit dödfödda) och förda till ett hemligt institut. Förklaringen är till för att bespara föräldrarna kunskapen om deras barns egentliga dödsdag. På institutet finns det ungefär lika många läkare och forskare som patienter. Vad ”Anonyma insändarskribenter får behandlas hur som helst.”

— Anonym redaktionsmedlem

händer med en människa som vet när hon ska dö? Hur blir relationerna mellan forskare och forskningsobjekt i en sådan miljö?

Handling, inte litteratur

En grundläggande premiss för *Dogma 99* är att lajv är handling – inte litteratur. Manifestet kan ses som en motreaktion till den litterära lajvtraditionen, där arrangörer och/eller spelare producerar långa texter om sina arrangemang i förväg. Lajv blir därmed ganska likt teater – själva arrangemanget, lajvet eller teaterstycket, blir i första hand en tolkning av

de första dogmalajverna löstes detta genom att arrangörerna inte gjorde något över huvud taget – spelarna fick bara rollnamnet och en miljö att improvisera i. Detta är ganska ovanligt för att vara sydnorska lajv, där arrangörer-na alltid har excellerat i att producera störs-ta möjliga antal sidor bakgrundsmaterial till varje spelare. Sett i ljuset av den svenska lajv-traditionen, där normen varit att spelarna själva skriver sina roller, verkar detta inte fullt lika originellt.

Frihet inom ramen eller frihet från ramar

en text. Det kan tyckas absurt att ett medium där det inte finns något manus, där allt till slut improviseras fram i ögonblickets magi, är så knutet till texten. Ännu absurdare blir det när man ser hur litet konsekvens texten har för lajvet – jämfört med betydelsen den ges av lajv-vets aktörer. I många fall kan det tyckas som att lajv går ut på följande: aktören läser en text och skapar sig en bild, på samma sätt som vid läsandet av en roman, så lajvet blir bara en arena där denna bild kan förstärkas. Interaktionen är inte en förutsättning för den litterära lajvtraditionen.

Dogmalajvsarrangörerna har avsvurit sig möjligheten att använda en lång rad av de metoder som är vanliga i lajvskapandet – inte minst bruket av retrospektiv för att skapa handling i lajvet och möjligheten att regissera lajvet efter spelstart. Bakgrundshistorien blir delvis överflödigt när den inte längre kan användas som berättarverktyg. På

Det finns emellertid en viktig skillnad mellan landet Lajvien och de lajvformer som dyker upp i dogmamanifestets kölvatten; i de senare dogmalajverna ges inte spelaren full frihet att bestämma sin roll. Snarare presenteras scenariots koncept grundligt av arrangören i förväg och spelarens frihet är begränsad till att kunna välja en roll i enlighet med arrangörens vision. Ju större frihet man har gett spelarna – desto större har behovet blivit att presentera visionen. Att följa visionens ramar blir inte en fråga om lojalitet till den allsmäktiga arrangören, utan en lojalitet till medspelarna. De har trots allt anmält sig till lajvet för att få det som beskrivits i visionen och kommer inte att få detta om andra spelare bryter mot den.

Till *Dogma* nr 3, *Den lille kyrthanilaiven*, som var ett opretentiöst litet fantasylajv, var

visionen mycket tydlig: lajvet handlade om fest, dans och tvångsäktenskap. Alla roller ingick i familjer, alla kvinnor kunde manipulera sina patriarkaliska män, alla äktenskap var arrangerade och mor- och farföräldrarna hade den högsta auktoriteten. När spelarna spelade inom de här ramarna fick lajvet ändå en berättelse, trots att den varken var regisserad eller kunde utläsas ur bakgrundshistorien, i och med att föräldrarna började leta efter möjliga makar till sina barn och förde långa förhandlingar om hemgifter, förutom att man måste bli eniga inom familjerna om det var kloka och godtagbara val, gärna med konflikter mellan generationerna och könen. De sociala normer som gällde för lajvsamhället skapade alltså en drivkraft i lajvet. Samtidigt som spelarna hade stor frihet i valet av roll och rolltolkning hade de ingen frihet i förhållande till kyrthanims kultur och normer.

Konsekvenser i rollutvecklingen

Övergången från lajvkoncept som detta och *13 til bords* (om en vanlig norsk familj och deras middag) till *Europa* och *Dödfödt* – större, längre och ambitiösare lajver – är ganska stor. Då man kan lita på spelarnas improvisationsförmåga under fyra timmar på *13 til bords*, så blir det inte fullt lika enkelt när lajvet ska pågå i fyra dygn. Improviserar man rollerna för mycket från ”scratch” kommer absurditeterna förr eller senare att ta över. Tjugo spelare kan upprätthålla en gemensam illusion och anpassa sina improvisationer till varandra, men med åttio spelare blir det något helt annat.

Till lajverna *Europa* och *Dödfödt* kommer detta att lösas med ett mer extensivt upplägg för rollutvecklingen. Till *Europa*: ett nära samarbete mellan rollutvecklare och spelare. Till *Dödfödt*: en systematisk serie träffar med spelarna där olika sidor av rollernas relationer klarläggs.

Ett debattämne efter *Dogma 99* har varit huruvida meningen ”dessutom svär jag att se mig själv som en konstnär, och varje lajv jag arrangerar som mitt verk” (egentligen en parafras på *Dogma 95*), egentligen är sann, när arrangörens möjligheter att skapa ett ”verk” är så starkt begränsade som de är under *Dogma 99*. För *Europas* och *Dödföds* del kan kritiken se ut att stämma – dogma-arrangörernas arbete handlar först och främst om att sätta upp en arena där aktörerna kan utveckla koncepten. Dogmalajvernars verkliga konstnär är kanhända aktörerna.

Men kommer detta att fungera? Är aktörerna förmögna att kunna samarbeta som medskapare av verket utan att detta saboterar lajvet? *Europa* går av stapeln i slutet av februari, *Dödfödt* i april. Då får vi svaret.

Text: Eirik Fatland (arrangör av Europa) och Tom Seierstad (arrangör av Dödfödt)
Foto: Kriss Andsten
Översättning: Cilla de Mander

Varför Dogma?

Det är med skräckblandad förtjusning jag läser om *Dogma 99* i Fëa 30.

Jag har alltid förvånats över hur de som ofta betecknas som lajvrörelsens ”elit” har ett omätligt behov av att försöka förklara saker och ting. Allt från att dokumentera samtliga lajv 1996 till att rita diagram över begreppsskillnader mellan teater och lajvrörelsen och använda inte minst Fëa för detta ändamål. Och nu *Dogma*.

Frågan som slår mig är ”varför?”. Nog är syftet att utveckla lajv som konstform och medium gott, till och med beundransvärt. Men frågan är ju om inte Eirik och de andra norrmännen biter sig själva i svansen. Skriver man under på *Dogma* gör man ju faktiskt inget annat än ringar in sig själv med några (närmare bestämt tio) luddiga principer. Lajv ska vara en öppen uttrycksform, som bäst utvecklas på egen hand utan regler.

Jag har inget emot att Eirik arrangerar *Dogma 99*-lajv, jag skulle absolut uppskatta att pröva på ett. Men *Dogma 99* tycker jag mest verkar vara ett tafatt försök att ringa in något som inte behöver ringas in, utan snarare släppas ut. Vad som behövs är goda förebilder, mindre dogmatiskt och elitistiskt tänkande, och mer tolerans. Jag tror vi vandrar på rätt väg mot ett gemensamt mål just nu. *Dogma* hamnar på en avtagsstig, eller kanske i diket, som en framtida relik över överentusiasmens elitism.

Och slutligen, alla ni som verkligen kan tänka er att skriva under på allt vad *Dogma* faktiskt innebär i praktiken, sträck upp händerna så att man kan se er!

Det stora farliga trollet Gulle

SLOW DEATH or FAST DECAY?

Jag är helt överens med Gulle – lajv bör vara ett öppet uttryck och det skulle vara idiotiskt att skapa en bibel för ”korrekta lajv”, befrämja ortodoxi, eller skapa konstgjorda skillnader mellan ”eliten” och ”övriga”. Det är inte det som *Dogma 99* handlar om.

Men trots den enorma potential som lajvmediet har, så fortsätter lajvarrangörerna att bygga vidare på en tio år gammal och allt snävare form. En form som uppenbarligen har stora svagheter, och vars svagheter som regel går ut över spelarnas glädje och upplevelser. *Dogma 99* handlar inte om att skapa smala ”elitlajver”, utan om att experimentera fram bättre lajvformer – lajvformer som inte har något med hur mycket eller litet arbete man lägger ner och inte har något med olika genrer att göra. Kyskhetslöftet tvingar fram nytänkande genom att förbjuda arrangören att göra som förr. Då har man inget annat val än skapa något genuint nytt.

De som skrivit under kyskhetslöftet förbinder sig att arrangera ett (1) dogmalajv. Alltså är *Dogma 99* ett tidsbegränsat projekt, ett experiment för att förhoppningsvis kunna visa på nya möjligheter, liksom på styrkan i den gamla formen. Om man fortsätter att sätta upp dogmalajver om tio år har något gått snett. Om *Dogma 99* skulle utvecklas till en religion för lajvarrangörer, är jag bland de första att protestera.

Förutom att vara ett verktyg för att tvinga fram nytänkande är *Dogma 99* ett debattinlägg. Detta debattinlägg är nio sidor långt och bara delar av det trycktes i Fëa 30. Ett utdrag förtäljer aldrig hela historien. ”Gulle” och andra intresserade kan läsa hela manifestet på: <http://fate.laiv.org/dogme99/>

Eirik Fatland
(författare tillsammans med Lars Wingård av Dogma 99)
Bild: Christian Olani

OND BRÅD DÖD

Att göra lajv av Hollywood

Vissa filmer behöver man bara se fem minuter av för att man ska veta exakt vilka som kommer att dö, vilka som kommer att hängla med varandra och vem som är mördaren. Dessutom har alla skådespelare kläder och smink som skulle kunna skrämman livet ur även den mest oestetiska själ. Ändå sitter man kvar med ögonen fästade vid TV-skärmen. Det handlar om åttiotalets amerikanska high school-filmer och b-skräckisar. En och en halv timmes förutsägbar förströelse som på Ytligast Möjliga Vis med Kortast Möjliga Kjol tar upp alla stora, mänskliga teman. Gärna med fantasifullt geggiga och lättgenomskådade specialeffekter.

Helt enkelt det perfekta lajvscenariot om man vill ge alla deltagare möjligheter till stora, känslomässiga utspel. Det måste helt enkelt göras av någon. Den 27–29 oktober 2000 gick slutligen lajvuppsättningen *OND Bråd Död* av stapeln, efter diverse trassel och arrangörsbyten. En vanlig Hollywoodproduktion har en tendens att försvinna ur huvudet ungefär när sluttexterna börjar rulla. Ännu i december träffas många deltagare fortfarande med jämna mellanrum för att dricka te, prata nonsens och hänge sig åt nostalgi. Sektvarning? Jag vet inte. Jag vet bara att jag blivit beordrad

att dokumentera de där tre kaotiska dygnen och att jag egentligen inte har så mycket emot det. En krönika till hälften genom den egocentrerade, statusfixerade, utseendebesatta och fega Sussis hopklibbade ögonfransar, till hälften genom mina:

Året är 1987. Madonna är alla sanna poppisflickors husgudinna. Permanentat hår, Conversekängor, Dirty Dancing och knallblå ögonskugga. Revolutionen har blivit ersatt av stagflationen. På Södra Latins gymnasium är

De insprängda texterna kommer från den dagbok Sussi förde inlajv.

världen strikt uppdelad i coolingar, töntrar och ufon, och nu är det meningen att två S3-klasser tillsammans ska åka på klassresa till Barnens ö.

27/10-87

Sitter på buss 640 på väg ut på landet med hela min klass. Jossan äter bröd och det smular överallt. Det här blir förhoppningsvis en bra klassresa, inget hemskt jobbigt har hänt än (hemskt jobbigt = Greger friar/Linda hindrar mig från att föra ett värdigt liv genom att sprida ut nåt vedervärdigt/Manne lägger nåt i mitt schampo). Nu ska jag vara social.

Egentligen vet alla redan att det kommer att bli ett helvete. Tipsrundor på leriga stigar i regnet. Lära-känna-varandra-lekar (fullkomligt befängt eftersom ingen vill lära känna någon de inte redan känner). Ingen alkohol. Men att missa tre dagar med klassen innebär att man går miste om en hel mängd användbart skvaller. Det bubb-lar av intriger och illa dolt hat. Att inte finnas där och övervaka är lika med socialt självmord.

När vi kliver ur bussen dröjer det högst en kvart innan maktspelet är igång. Vi kan de här rollerna så otroligt väl att det är skrämmande. De stereotypa filmpersonligheter vi ska föreställa känns inte som plast. De känns som en sällsynt vidrig och barnslig gymnasieklass. Skillnaden är bara att den här gången har vi själva valt var på statusstegen vi vill befinna oss. Jag har aldrig stått mitt på den i det verkliga skollivet, men som om det hade varit en skriven lag vet jag precis vad Sussi kan och inte kan göra. Det verkar gälla de andra också. Är det så att vi är födda med skolförtryckets regelhäfte i huvudet eller är vi bara indoktrinerade? Tyvärr hamnar vissa roller utanför klassintrigerna; lärarna, kamratstödarna och den där fastighetsförvaltaren som betar sig så märkligt hela tiden. Synd. De missade verkligen någonting.

Litet tragiskt är det att det ska vara så jävla lätt att spela mobbare. ”Jag skulle aldrig kunna göra så...” Vilket skämt. Jag behöver inte tänka alls, det bara kommer av sig självt. Skitsnacket, de kalla blickarna, de högst avsiktliga knuffarna och ögontjäneriet sväljer oss hela och vi är den sortens klass som skulle kunna få vilken lärarkår som helst att gråta blod. Vi gör vidriga saker mot varandra. Precis som i verkligheten bryr sig ingen. Bokmalen Linnéa får sina flickböcker sönderrivna av det tuffa

gänget. Vi andra skrattar rätt. Datanörden Len-nart, plugg-hästen Greger och wannabe-poeten Filippa är så pinsamma att vi inte ens ser dem. Det hela är (jag skäms att säga det) ganska roligt tills Sussi själv hamnar i skottlinjen. Det visar sig att dagboken som innehåller allt skvaller och alla pinsamma självutlämnande detaljer har blivit stulen av någon – förmodligen av klassdrottningen Linda Barse. Hjärtat slår som en hammare mot revbenen, det är rådslag på

toaletten med bästisen Jossan, mascaran och snoret rinner.

Även detta är katastrofalt för Sussi – sminket är en sköld, en mask. Utan det känner jag mig svag. Personen Tova skulle aldrig kunna hålla en allvarlig diskussion om utseende utan att dö av leda. Plötsligt står jag ändå framför spegeln tillsammans med Jossan och diskuterar läppstiftsfärger som om det gällde liv eller död. Skräcklajv, tänker jag, det kunde räcka med ett skolese-lajv. Så mycket bättre än det här kan det hur som helst inte bli. Sussi tänker:

Värre än så här kan det inte bli.

Men det

kan det såklart. Bli värre alltså. Framåt kvällen är det för första gången specialeffektsdags. Plojnörden Manuel har den dåliga smaken att placera en låtsashand i en köttkvarn på bordet i hallen. Lagom till att alla har lugnat ner sig dyker de bleka, haltande, ordlösa figurer som i dagligt tal kallas zombier upp. Dörrarna låses, men varelserna kastar sig mot fönstren. Teorier i stil med ”förrymda galningar” och ”någon från granngården som busar” upp-repas gång på gång med samma hysteriska tonfall. Till slut bestämmer vi oss för att allihop sova i samma

28/10-87

Jossan är död. jag bara visste det... dom hitta henne i duschen, jag fick inte ens se henne men dom sa att det inte skulle göra nån skillnad, att man ändå inte kunde se att det var hon. Det här är den värsta jävla natten i hela mitt jävla liv. Och jag som inte känner nånting. Utom när dom slår mot dörren. Fyfan vad äckligt, tänk om det är blodfläckar på dörren om och när vi kommer ut och så vet man att det kommer från någon fd. klasskompis som helst vill slita en i stycken (det vill dom annars också, men nu har dom styrka nog också).

rum. Ingen törs säga åt Linda och Rosanna att stänga av sin bandspelare (som spelar Roxette på högsta volym).

Nästa dag övergår *OND Bråd Död* definitivt från att vara en harmlös high school-film till att

vara en blodig b-skräckis. Det är på ett sätt litet synd eftersom man hade kunnat intrigera så mycket mer, men samtidigt leder den psykiska pressen till att den sociala struktur vi byggt upp bryts ned och förändras, vilket är väldigt intressant. Kastlösa elever som hårdrockartjejen och gotharen vinner respekt tack vare sitt lugn, någonting slår uppenbart fel i Jossans huvud, då hon försöker förklara för Sussi att töntarna har lika stor rätt till liv som alla andra, och poppisdrottningens välarbetade image

håller på att gå i stöpet när hennes Gudomligt Coola Pojkvän hotar att göra slut med henne. Ett litet texthäfte fyllt med obegriplig text och blodfläckar dyker upp. Ungefär i samma veva försvinner först Jossan, sedan Greger. Alla ger sig iväg på skall-gång. När vi dyngsura och hesa kommer tillbaka har några hittat resterna av de två försvunna: Greger under trappan och Jossan i duschen. Sussis klasskompisar är humana nog att hålla fast henne när hon försöker gå in och titta på sin döda bästis.

Problemen hopar sig. En upphittad två år gammal dagbok, inspelad på band, talar om någon sorts ritual som går ut på att återuppväcka de döda. En radiosändning avslöjar att en Mycket Farlig Man har rymt från psyket. Det är busstrejk. Telefonledningarna är avklippta. Det mörknar och närmsta hus är mil bort. (Man skulle kunna använda ordet ”overkill”). Det hade inte varit lika mycket b-skräckis om det hade varit litet svårare att se exakt i vilken form ondskan skulle komma smygande, men då hade det varit mycket läskigare. Jag vet faktiskt inte om det hade varit bättre eller sämre med ännu mer rädsla.)

Vi försöker utföra en motritual. Det misslyckas. Ingen vill gå med mig till Norrtälje. Jossan är borta. Kort sagt, återigen är Sussi övertygad om att det inte kan bli värre, men när de värsta känslostormarna har lagt sig skriker någon plötsligt: ”De kommer!”

Och mycket riktigt stapplar kropparna av de före detta klasskamraterna fram längs vägen i sällskap med de haltande stackarna från

igår. Men det är ju inte så hemskt, dörrarna är ju stängda...inte. Den märklige fastighetsförvaltaren, som man bara visste var mördaren hela tiden, släpper in de likbleka, blodtörstiga monstren. Vi kastar oss in i olika rum och barrika-derar dörrarna. Några hinner inte. Vi hör hur de skriker när de dör och hur de väser när de blir levande igen. Sedan törs vi i fyra timmar inte göra någonting annat än att paranoidea hålla barrikaderna och försöka räkna ut vilka som fortfarande kan vara vid liv. Om det hade varit litet lättare för zombierna att ta sig igenom våra soffkuddsberg, dörrar, våningssängar och miss-tänksamhet, så hade kanske de sista timmarna av *OND Bråd Död* varit lite mer rafflande. Men vi hade ganska roligt där vi var. Vissa hade stängt in sig redan två timmar tidigare. Det övergår mitt förstånd hur man orkar sitta i

ett rum i sex, sju timmar, utan mat, vatten eller tillgång till toalett, men en hungrig lajvare är kanske ibland en bra lajvare?

Jag är fortfarande postlajv-traumatiserad. Jag reagerar på namnet Sussi, lägger åttiotalsmusik på minnet och börjar mot min vilja känna mig allt mer fredligt inställd till färgen rosa. Det kanske har gått över lagom till tvåan. B-skräckisar och high school-filmer har ju alltid uppföljare. För första gången i mitt liv är jag glad över det.

**Text: Tova Gerge
Foto: Olle Sahlén**

29/10-87

Lite senare, vi är inte så många som finns. Tolv kanske. Lite lugnare, har varit nere och hittat Jossans handväska. Pluntan tom förstås. Man skulle typ rama in den som minne. Gud vad sjukt. Vad ska man tänka när halva klassen just har dött? Vad är det meningen att man ska titta på, hur ska man reagera och vad fan ska man känna. Jag känner lite ibland, det går i vågor. Julia sa att jag ska vara glad så länge jag slipper känna, men det är inte så det känns. Och alla bara tycker att jag är ett våp, jag också. Men Linda är värre, hon är fan inte mänsklig, drar zombieskämt och håller på. Stackars, stackars oss...

”Vem hittade på 80-talet? Och varför? Hur kunde dom komma på något så fult? Läskigast, faktiskt.”
– Deltagarrecension av spelvärlden i *OND bråd död*

Krimskrams

Sverok har heltidsanställt galadrim-pojken *Mikael Enmalm* som informatör till förbundet för att ersätta papperstidningen *Sverox*. Han har också lyckats klämma ur sig en tid-ning och vi bävar för den framtida konkurrensen.

Ryktet går om att det finns många önskemål om att *Martin Ericsson* borde skaffa mobil.

Sagan om Ringen-trailern har haft premiär på bio och den ska vara "så bra" enligt en fantast till böckerna. En annan person undrade vad allt ståhej handlade om, den har funnits att ladda ner från Internet jättelänge. Filmens har Sverige-premiär den 19 december i år. Själva har vi litet svårt att förstå varför dataanimerat svart-blod och töntig speakerröst ska vara något att ha, men detta kanske kan bli det återinträde i lajvens finrum som fantasyn har väntat på.

Från om med nu associerar vi inte längre namnet *Gabbe* med dinosaurielajver eller för den delen fyllefester och hängel i buskarna, utan ungt blod och fräscha idéer. Vi glömmar således Trenne-arrangören *Gabbe Walldén* och knektkapten *Gabbe Sandberg* till förmån för visionären *Gabbe Widing*. Vår nya *Gabbe* har dessutom nyligen blivit ordförande i Unionen, Stockholms största lajvförening.

Gabbe är död, länge leve Gabbe!

Lajv-barn på g: *Johan Röklander* ska bli pappa i vår!

Den mest ökända knektföreningen i lajvs-verige har haft stor jultaffel med sju rätter i Lilla Gillets stuga Lugnet. Det var tydligen en myck-et lyckad tillställning, då de även i sann knektanda åkte på straffavgifter från Lilla Gillet efteråt.

Det ryktas om att delar av *Fëa*-redaktionen har slängt en girig blick på framtida *Sverox*. Hur det blir med det kommer dock Sveroks riksmöte att få avgöra.

Grabbarna i Sverok Svealand har förstått vad som gäller; den manlige valberedaren och den nominerade ordföranden har nominerat sig själva och fem tjejer till den blivande styrelsen. Enligt rykten kan de dessutom alla tjejers bh-storlekar.

Stockholms nya innelajvargång hade nyårsfest med Mycket Mat och Mycket Sprit. Festen slutade morgonen efter, och i sann lajvaranda så gick arrangörerna back. Mycket back.

G-punkt Real Life visade på den segregering som råder i lajvsverige; på vinden satt myslajvarna, i källaren festlajvarna. Från källaren saknas tyvärr bildbevis, och då alla lär ha förträngt vad som hände, gjorde det väl inte det heller. Enligt rykten köptes det dock ut till 14-åringar. Tips på ragningsreplik: "Du har likadan frisyra som jag, ska vi hängla?"

Konceptet till sommarens stora lajv: mycket boffer, trots löften om motsatsen. Nytt?

Den stora Banketten på Knutis ska vara en maskerad. Kom och se dina vänner utklädda, för ovanlighetens skull.

Lajvmogulen *Emil* har, trots höstens avbön från fantasyn, fortfarande inte helt lyckats släppa sin rustningsfetischism.

Café Tolvman

Vem sade att fantasyn var död? I Judarnskogen i Bromma, på trebuchetavstånd från Lilla Gillets stugor i Lugnet, har nu Kompani Bastard slagit sig till ro. De slog upp portarna den 20 december och då de dagen till ära bjöd på gratis te och glögg blev stämningen snabbt gemytlig. Ett tips är att, i alla fall så länge det är vinter, låta stämningen vara helylle, för annars blir det kallt. Till en början kommer caféet att vara öppet i stort sett varje onsdag. Övriga dagar kommer torpet att kunna hyras av lajvgrupper, föreningar och företag. Förutom att Kompani Bastardmedlemmarna själva kommer att leda olika kurser finns det möjlighet för andra att göra detsamma.

Hur som helst, är du sugen på att fika med andra lajvare i ett 1700-talstorp, ska du kolla in deras hemsida:

<http://home.bip.net/matserik3/Lajvcafe/Infosida.htm>

Har du något att berätta om? Men hör då av dig till Anna!
Lättast när du henne genom ett mail till:
anna.westerling@mbox301.swipnet.se

Pälskant på lagvet

Endelkants följande i

Äntligen! Ett riktigt eller
"lag" jag skall vara den
fruktansvärda följande i
Vingarna den följande i
Guldskinn på alla... noll
Äntligen! På, ha!

Jag spelar den
följande i
Lagplattor

Jag skall nog vara
något mer än bara. Bland
följande i eller rätt och
Jag och de
följande i på
något.

Herrskall! Jag är den följande i
Resonans på de följande i
SIFKST och STARKAST och MÖRKAST
och... på följande i...
Här, farväl!

Nu skall jag kasta
ihop till monster

Vad tycker du om min
följande i...
Tjugo fört vid det enda och följande i
något... följande i...

Men vad skall
jag ha på mig?
Guldskinn...
Mitt följande i...

Jag är en
OND...
GRRR!
Jag är en
VARULV!!!

Något, följande i
följande i...
följande i...
följande i...

Tillag om vad följande i
följande i...
följande i...
följande i...

Jag har kommit på
ett...
följande i...
följande i...

Men har jag
följande i...
följande i...

VILD! SKONINGSLÖS!!

Mitt följande i...
följande i...
följande i...

Vad är vad följande i...
följande i...

Nu jag vill...
följande i...

Älska följande i...
följande i...

???

Första det följande i...
följande i...
följande i...

Nu det är det följande i...
följande i...
följande i...

Mitt följande i...
följande i...
följande i...

Ylva Skoningslös

Femton år i skogen

Hur en lajvförening i Gävle hjälpte SCA att hitta rätt!

Den här berättelsen kan sägas ha startat i augusti 1985. Den kan också ha startat under sommaren 1984, eller någon gång under 1983, beroende på var man tittar, för vem kan säga när något *egentligen* startar? Men låt oss börja i augusti 1985.

Medeltidsföreningen SCA hade kommit igång på allvar sommaren innan och på hösten hade en av medlemmarna läst en artikel i *Kyrkans tidning* om den första Medeltidsveckan och tyckte att föreningen borde åka till Gotland året därpå. En tjugofemhövdad skara satte av från fastlandet och hade bland annat med sig vad som förmodligen var den första äkta paviljongen i svensk medeltidsreenactmenttradition sedan senaste vändan under 1700-talet.

Paviljongen stod uppställd i Nordergravar under både stridsuppvisningen på fredagen och turneringen på lördagen. På lördagkvällen hölls ett gästabud med femtio gäster i en lokal på Nunnegränd: förutom de tju-gofem från det som de själva kallade häradet Nordmark (eller Sverige), fanns där sjutton amerikanska SCA-medlemmar från furstendömet Drachenwald (Europa), samt några speciellt inbjudna gotlänningar, bland

annat Wisby Vaganter och Medeltidsveckans initiativtagare Wiveca Schwartz.

Söndagen var marknadsdag med brandskattning och jungfruinmurning, men eftersom det regnade på förmiddagen satt de flesta kvar på förläggningen, som var Södervärnsskolans gymnastiksal, ett par kilometer söder om Söderport. Hela skaran av färskasvenska SCA:iter satt i andäktig halvcirkel runt viscountess Gwynna, som berättade om den stora vida världen (hur SCA fungerade i USA, alltså) och berättade spännande och roliga anekdoter.

Vid ett tillfälle pekade Gwynna dock på den måttligt medeltida styrketräningssal vi satt i och sade: *"You guys should make this into a camping event!"*

"Näää..." mumlade de flesta av oss. "Inte kan väl vi sy en massa paviljonger?"

(Att vi just hade sytt en tänkte ingen på...)

"Då måste man ju sova utomhus..." sade någon annan med missmodigt tonfall, varvid flera andra nickade instämmande – och så blev det med den saken.

Året efter bodde skaran på en annan skola, följt av Clematishuset 1987 och så slutligen Norrbackaskolan alldeles utanför

Norderport 1988. Stort och rymligt, nära tornerplatsen i Nordergravar och staden, gott om utrymme och ständigt varma duschar. Det var den bästa av alla världar!

En ödesdiger inbjudan

Så hände det sig att det skickades ett brev under vintern 1989. Det var Stefan Eriksson, ordföranden i Gävle-föreningen Gyllene Hjorten, som skickade en artikel om sin förening till rollspelstidningen *Sinkadus*. Syftet var att berätta om Gyllene Hjorten och i förlängningen hitta fler deltagare till verksamheten. Gyllene Hjorten sysslade med levande rollspel, som då var relativt okänt. Nu slumpade det sig att redaktören för den där rollspelstidningen även var medlem i SCA och dessutom ansvarig för medlemsinformation och värvning, och nu såg en möjlighet att sätta Gävle på den Nordmarkska kartan. Sagt och gjort, genast bjöds hela Gyllene Hjorten till Visby och Medeltidsveckan. Artikelns om Gyllene Hjorten publicerades för övrigt i *Sinkadus* nr 22, sent samma år.

Augusti 1989 rullade så småningom på plats och alla gjorde sig redo att åka till Visby. Så även Gävle-föreningen, men istället för att bo med alla andra inne på de fina klassrumsgolven på Norrbackaskolan, så hade de tagit med sig ett jättelikt vikingatält! Som de bodde i! På fällar och filtar!

Tältet var rött och jättestort, hela sju meter långt och det var mer än ståhöjd i mitten. SCA:iterna var djupt imponerade, men förhöll sig avvaktande.

Utmaningen

Gyllene Hjortens medlemmar tycktes inte riktigt lita på att det gick utmärkt att sova på luftmadrass och liggunderlag på de varma klassrumsgolven, trots att de borde ha upptäckt detta till året efter. Istället hade de med sig ett ännu större vikingatält!

Om det första hade varit jättestort, så var den nya besten enorm! Det väldiga grå tyg-sjok som restes på gräsplanen mellan skolhusen var hela elva meter långt. Var det verkligen möjligt att sy och frakta ett sådant monster och skulle det inte blåsa omkull? Gick det verkligen att sova där inne? Frågorna från året innan upprepades. Den nordmarkska skaran förstummades och sov sedan oroligt på sina luftmadrasser och liggunderlag – något hade nämligen slagit rot...

Några hade tagit intryck och bestämt sig för att, kan dom, så kan vi. Lord Comar samlade sitt hushåll och började sy. Invånarna i Styringheim, den gotländska delen av SCA, kunde inte sitta stillatigande. Ytterligare någ-ra skaffade tyg och annat som behövdes. Landet var stilla och lugnt – ingen krusning märktes på ytan.

Parallellt med de här händelserna hade lajvandet börjat utvecklas på allvar och folk använde sig av scoutstugor, vanliga tält, presenningar spända över vindskydd och allt möjligt annat för att hålla sig torra ute i skogen, men inga paviljonger, för det fanns ännu inga.

Den åttonde Medeltidsveckan började. SCA-folket samlades återigen på Norrbackaskolan, men en liten skara hade nu fått tillstånd att sätta upp sina nysydda paviljonger och vikingatält på Strandgärdet, alldeles intill Nordergravar. Folk häpnade, men började fundera. Styringarna bestämde helt framt att det inte skulle bli något boende på Norrbackaskolan längre, för nu skulle det ordnas tältläger intill Norderstrands camping.

Nu när folk hade sett att det faktiskt gick att sy paviljonger, att det faktiskt gick att bo i dem, och att det faktiskt var rätt... *period* att bo i paviljong, tändes idén om eget tyg-boende hos nästan alla och envar.

När så det första riktiga tältlägret invigdes på Rabbisfältet 1992 var det närmare hundra paviljonger på plats.

Visst, alla var inte perfekta. Det året blåste det ganska mycket, och då fick folk lära sig förankrandets fina konst. Året efter regnade det ganska mycket, och då fick folk lära sig allt om värdet av impregnering, så på det hela taget kan man säga att det var två mycket lärorika år.

Och vad har hänt sedan dess? Behöver jag nämna att det nu senast fanns fyra tältläger i Visby och att det på lajver som Nyteg och Högting bara fanns tidstroga tält? Behöver jag påminna om att Gyllene Hjorten drev värdshus i sitt elva meter långa vikingatält under flera år, till stor förnöjelse för både boende och besökare?

Förmodligen hade den här utvecklingen kommit igång, förr eller senare, men det är tveklöst att en speciell grupp haft stor del i att den kom igång när den gjorde det!

Så... inför Gyllene Hjortens femtonårsjubileum är det väl bara att säga: Tack för inspirationen och att ni visade att det gick; samt ett jättestort grattis till femton år i skogen!

Text och foto: Olle Sahlin

Det alldeles sanna skälet till varför Sverox före chefredaktör Anders Blixt avskyr massförläggningar

Några SCA:iter anlände redan på onsdagen och kvitterade ut nycklarna till Södervärnsskolan. Vi som dök upp på torsdagsmorgonen hade med oss vår fina nya paviljong och tyckte att vi bara måste få sätta upp den. Enda gräset vi hittade var en smal sträng mellan asfalten och gymnastiksalen, men eftersom strängen var tillräckligt bred för att tältet skulle få plats, så reste vi det där. Några av linorna måste dras väldigt snett och Marions bil användes för att förankra de linor som vi av naturliga skäl inte kunde fästa i asfalten. Sedan rusade den lyckliga skaran in för att väcka alla sju-sovare och visa hur fin paviljongen blivit. Den första som väcktes var Anders.

Detta var *första* gången han demonstrerade sitt oförlåtande morgonhumör...

Den stora gruppen amerikaner dök

upp på fredagsmorgonen. Den första som dundrade in i styrketräningsrummet var just viscountess Gwynna och eftersom hon var klarvaken och på ett strålende humör, så tyckte hon att hon bara måste dela med sig av detta till alla de sovande. Men i den närmaste sovsäcken hittade hon ingen mindre än Anders.

Det tog en liten stund, men Gwynna hämtade sig så småningom...

Efter gästabudet på lördagen var vi ett halvdussin personer som stannade kvar för att städa. Vid femtiden på morgonen traskade vi hem till förläggningen, iklädda varsin uppsprättad svart sopsäck, för det hade börjat regna och vi ville skydda våra medeltidsdräkter. När vi kom fram till skolan upptäckte vi att alla dörrarna var låsta. Genom en glasörr kunde vi se att dörren in till styrketräningsrummet stod halvöppen. Vi gick runt huset och hittade ett halvöppet fönster en bit upp på väggen till samma rum och började kasta grus på rutan och väsnas tills vi hörde att någon verkade vakna.

Det var ett ominöst muttrande som vi tyckte oss känna igen...

Sedan gick någon och *stängde* den halvöppna dörren!

Det tog ytterligare en halvtimme innan vi lyckades väcka nästa person.

Året efter hyrde Anders ett privatrum...

Stora delar av Gyllene Hjorten uppställda utanför SCA:s festlokal i Visby 1991.

"You guys should make this into a camping event."

Det första egentliga tältlägret, med Hjortens stora vikingatält bredvid styringarnas randiga..

Säkerhet & sjukvård

Anna Maria Norin diskuterar behovet av sjukvårds- och säkerhetsansvariga på lajv och jämför med hur det ser ut i scoutrörelsen. I kommande nummer kommer Fëa att ta upp även frågor som allergier och olika slag av funktionshinder.

Alla arrangörer borde vilja förebygga olyckor på sina lajv. Men sorgligt nog är det få som gör det, trots att grundläggande säkerhetsdetaljer kan lösas snabbt och enkelt. Att förebygga olyckor är mycket lättare än att ta itu med dem när de redan inträffat. Både deltagare och arrangörer har här ett stort ansvar att se till så att arrangemanget är så säkert som möjligt.

Vad bör arrangören göra?

Att kolla av området ordentligt är en viktig detalj. Ett stup som man lätt ser i dagsljus kan vara helt osynligt i nattmörkret för en alv jagad av en orcklan, och ett gammalt staket med taggtråd likaså. Vägs det stämningsdödande momentet med avspärrningsband mot ett brutet ben eller taggtråd i ögat är det inte så svårt att välja. Om det finns tid går det alltid att spärra av på ett mer lajvmässigt sätt, och ibland kan faran undanröjas helt (fotvrickningsgropar kan fyllas igen, taggtråd plockas bort, och så vidare).

Olyckan kan vara framme hur många säkerhetsåtgärder man än företagit, och är den det gäller det att vara beredd. Polis och sjukhus i närheten bör få en vägbeskrivning till området, så att det blir lättare för dem att rycka ut om något skulle hända. Ha också alltid en bil och förare redo om någon skulle behöva köras till sjukhus. Kontrollera i förväg att mobilen har täckning och laddat batteri. En brandsläckare är en praktisk sak att ha till hands om lägerelden skulle sprida sig till tältet.

Det åligger också arrangören att hjälpa gruppleddarna att utföra de uppgifter som ligger på dem i fråga om säkerhet.

Gruppleddarens ansvar

Gruppleddaren har ett ansvar både gentemot arrangörerna och gentemot gruppmedlemmarna. I det ingår att se till att yxor och sägar är välslipade och att medlemmarna i gruppen vet hur man skall hantera dem. Det är också viktigt att se till att det finns

&

rejält med vatten till hands vid eldning, och att det bara eldas i av arrangörerna godkända eldstäder med sten eller grus i botten. Tar sig glöden ner i rötter i marken kan elden sprida sig över ett mycket stort område, och det kan vara svårt att släcka.

Eld bör släckas noga med mycket vatten. Glöd kan ligga och pyra länge även om det ser ut som om det inte brinner, och sedan flamma upp i ett obehagligt ögonblick. Det är lätt att skaffa risruskor ute i skogen, och de är mycket behändiga. Arbetshandskar är också bra, för de gör det möjligt att hantera brinnande vedträn utan att man bränner sig.

Dricksvatten måste finnas i stora mängder i det egna lägret. Det räcker inte att det finns en pump i byn en bit bort, det måste finnas vatten till hands. Räkna med att det går åt två liter om dagen per person bara för att dricka. Lägg sedan till ännu mer för matlagningen. Är det varmt ute eller om folk kommer att springa omkring mycket behövs dubb-la mängden. Folk som druckit för litet får lätt ont i huvudet och blir sura och otrevliga.

På ett längre lajv måste man kunna tvätta sig. Finns det ingen lämplig sjö i närheten kan man ordna ett tvättält med vatten och tvål där man i lugn och ro kan vaska av sig. Beräkna ved så att den även räcker till vattenvärmning för tvätt och disk. Att bara diska i kallvatten gynnar bakterier, och magsjuka är inte särskilt roligt [läs mer om detta i Fëa nr 30].

För att undvika att gruppmedlemmar går vilse och försvinner kan man ha som regel att alla meddelar vart de går om de ger sig av på egen hand.

Sjukvård – om olyckan inträffar

Förhoppningsvis händer inget, eftersom både arrangörer och gruppleddare har tagit sitt ansvar i fråga om säkerheten och försökt förebygga alla olyckor. Men olyckan kan ändå slå till när som helst.

På alla större scoutarrangemang finns en eller flera sjukvårdsansvariga, eftersom man vet att det kommer att inträffa skador. Jag anser att detta bör finnas också på alla större lajv.

Under en diskussion om säkerhet på Syskonskapets forum kom det fram att vissa tyckte det var helt onödigt med sjukvårdskunniga på lajv, då man ändå alltid kan ringa 112

för att få hjälp med svårare skador, och att småskador är något man får leva med.

Men första hjälpen, som dessa sjukvårdsansvariga skall kunna ge, är inte den hjälp sjukhuset ger. Första hjälpen innebär livsuppehållande åtgärder som man ger tills ambulans/läkare har anlänt. Den som någon gång har larmat vet att det kan ta flera minuter innan man ens kommer fram, och det är inte ovanligt att få vänta 10-15 minuter på ambulans/helikopter om man är ute i skogen. L-ABC (Livsfarligt läge, Andning, Blödning, Chock) är en handlingsplan som man bör följa när man ger första hjälpen.

De flesta har någon gång fått chansen att lära sig litet sjukvård – i skolan, i lumpen eller var det nu kan ha varit. Men hur många år sedan var det? Kommer du ihåg hur man ger grundläggande första hjälpen? Har du någon gång praktiserat dina kunskaper i en nödsituation? Det är skillnad mellan att lägga ett tryckförband på en välmående kompis arm under en övning och att göra det på samma kompis när denne ligger och skriker i smärtor efter ett missriktat yxhugg i knät mitt i hållande regn.

Även mindre skador kan förstöra en lajvupplevelse. Huvudvärk, mindre brännskador och vrickade fötter är vanliga åkommor. Men

de är lätt åtgärdade. Ett bra förband, kanske täckt med ett tidsenligt, kan göra att man kan fortsätta lajva istället för att behöva åka hem eller bara ligga i tältet resten av tiden. Kvaliteten på lajvandet höjs avsevärt om småskadorna kan åtgärdas snabbt och enkelt.

Arrangörer och läkekunniga

Alla arrangörer känner tyvärr inte en utbildad sjuksköterska/läkare som man kan kalla in och ha som sjukvårdsansvarig. Därför är det viktigt att kolla med sina vänner och deltagare vilka som kan ställa upp och hjälpa till. Kanske finns det någon som gjort lumpen som sjukvårdare eller som varit sjukvårdsansvarig på ett scoutläger.

Dessutom ska alla deltagare veta var de kan få hjälp och av vem. Tillräckligt mycket sjukvårdsmateriel ska finnas – några första förband räcker inte. Har man möjlighet till det kan man ta med ett extra tält att ha som sjukvårdstält, där man i lugn avskildhet kan ta hand om alla skador. Sjukvårdaren bör vara utrustad med mobiltelefon och numret ska finnas tillgängligt för alla gruppleddare.

Gruppleddare och läkekunniga

Även om arrangörerna har följt anvisningarna ovan ska en deltagare inte behöva ta sig till sjukvårdarna bara för att få en huvudvärkstablett eller ett plåster. Se till att sådana saker finns tillgängliga i lägret, och utrusta alla i gruppen med första förband. Spelar gruppen roller som inte kan gå in till byn där sjukvårdarna finns utan att störa, kan ni i förväg skaffa mobilnumret till dem, så att de kan komma till er i stället. Tänk på att även gruppleddare kan bli sjuka eller skada sig – de är inte odödliga. Prata innan lajvet om vem som tar befälet om det skulle hända.

Mer information

På apotek finns allt nödvändigt sjukvårdsmateriel du behöver. Personalen kan hjälpa dig att hitta rätt saker. De har också broschyrer om det mesta – ta ett par stycken och läs på. För sjukvårdsutbildningar kan man vända sig till Röda Korset, scoutrörelsen, hemvärnet, Civilförsvaret, med flera. För frågor om lättare sjukvård på lajv kan du maila mig på andriana@home.se

Text: Anna Maria Norin
Bild: Johanna Hedberg
Foto: Olle Sahlin

I sjukvårdsväska
► Värktabletter
► Vattentåliga plåster i flera storlekar
► Xylocainsalva (smärtlindrande salva, bra vid insektsbett m.m.)
► Kompresser som inte luddar
► Självhäftande kompressväv
► Elastiska lindor
► Tejp
► Pincett
► Fästingplockare
► Knappnål
► Sax
► Sårtvätt
► Cederroths lilla blodstoppare
► Cederroths stora blodstoppare

Militärtält: Ha alltid eldvakt om ni eldar i tältkamin. Kaminen är väldigt het även om ni slutat elda, och sovsäckar som ligger emot den kan smälta eller ta eld. Det är inte kul att ligga i en ihopsnörd sovsäck som brinner. Mitt råd är att bara elda i tältkaminer om det verkligen behövs.

Kalendarium

Våren 2001 24h aka Dokulajvet.

Det första svenska dogmalajvet. I en lägenhet ska tolv personer under 24h intrigera, utföra diverse uppdrag och röstas ut en efter en. Allt utan att filmkameran viker från deras sida. Endast tolv platser. Arrangör: Fëa Livia Epost: fealivia@hotmail.com

24-28 feb Norge Europa

Vårt andre snitt av verden heter Europa. Stedet er et asylmot-tak i sørøst-Europa. Rollene er asylsøkere, flyktninger fra de nordiske konfliktene. Arrangör: Weltschmerz Plats: Oslo-området Epost: europa@laiv.org Mer info: <http://weltschmerz.laiv.org/europa/>

1-4 mars Knutepunkt

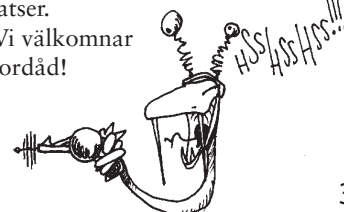
Det årliga nordiska lajvkonven-tet sluter cirkeln i Oslo, Norge. Seminarier, diskussioner, spex och mycket, mycket mera. Mer info: <http://knutepunkt.laiv.org/News.asp>

6-9 april Dödfodt (en dogmelaiv)

Utselas i en bunker. Antal platser: 40 Åldersgräns: 18 år Arrangörer: Tom Seierstad, Håvard Gjerde E-post: toms@funcom.com Mer info: <http://dodfodt.laiv.org/>

Med säkra pennstreck och skarpt förgyllande konstnärlighet har Christian Olani anträt det stolta skeppet, samtidigt som Tova Gerge tagit klivet in i kajutan, på hugget med korblicken och varandes en virtuos med sina ordsatser.

Fëa har fått tillökning IGEN! Vi välkomnar de du och väntar oss givetvis stordåd!

25-27 maj Jamtli medeltidshelg

Östersund, Jamtli Arr: Kulturleverantörerna Epost: kulturleverantorerna@ostersund.mail.telia.com Medeltida tältläger för lajvare m fl i anslutning till eveneman-get. Info om lägret på: www.freespeech.org/propaganda/

15-17 juni SF- och fantasykongressen Fantastika

Hedersgäst: Robin Hobb Kontaktperson: Carolina Gómez Lagerlöf, 08-30 34 32 Epost: c.gomez@telia.com Info: <http://fantastika.dynarc.se>

6-8 jul 2001 Bröllopet - Rökelse II

Andra delen i hippelajvssviten. Arrangör: Yvonne Pettersson, Alv Rehnberg killerqueen@rocketmail.com, lilla_alv@yahoo.com. Telnr: 0582-12643, 0739-637369 eller 0705-785844.

9-14 juli Norge NanoTech - First Confronta-tion

Uppföljare till prologen Nan-otech från år 2000. Åldersgräns: 16 Arrangör: Yggdrasil Epost: yggdrasil@laiv.org

13-15 jul 2001 Vidlunda Ting

Plats: 4 mil norr om Umeå Betoning på bra rollspelande. Inga äventyrare, vandrare, krig-are eller liknande roller. Arrangörer: Björn Due, Love Ersare Epost: vidlunda@hotmail.com

23-29 jul 2001 Under Röda Vingar

Religiösa dispyter och diskus-sioner med politiska undertoner i en välskriven och detaljerad sagovärld. Arrangörer: Wermlandsgillet Mer info: urv.dimension.nu

25-29 juli Dimbros fäste

Mer info: www.forsman.cc/dimbrosfaste/ Epost: kraftling@bredband.net

Vecka 32 2001 Den 18:e Medeltidsveckan

Visby med omnejd. Mer info om tältlägren i nästa nummer. Vi ses väl på Fëa-picknicken?

Oktober 2001 Nemesis Noctem

Den fristående uppföljaren på lajvet *Ond, bråd död*. Lajvet utspelar sig år 1988. Åldersgräns: 16 år

Arrangör: A-team Epost: obd@evillive.org Telnr: 08-399848 Mer info kommer snart.

Dec 2001 Mutantlajv

Detta är ett lajv som kommer att utspela sig i Äventyrsspels mutantvärld från år 1984. Arrangörer: Christian Masus och Scott Hammar Epost: mutantlajv@yesbox.net

24-29 mars 2002 Norge Panopticon

Alias: en dystopi for det 21ste århundre
"If you want a vision of the future; imagine a bootheel, stamping on a human face forever."
— George Orwell, 1984. Arrangör: UNAS Epost: panopticon-liste@laiv.org

Sverok Svealand

Sverok Svealand ger din förening Runan och Fëa,

Sverok Svealand ger din förening möjlighet till projekt-bidrag, Sverok Svealand ger dig en mysigare tillvaro.

Vad mer kan vi göra? Berätta för oss på vår hemsida!

www.svealand.sverok.se

Prenumerera på Fëa Livia!

För att få sex nummer hem i brevlådan, sätt in 150 kr på pg. 639 95 16 - 1. Glöm inte att skriva namn och adress. Enstaka nummer kostar 35 kr. Utanför Sverige tillkommer porto på 10 kr. Baknummer kostar 25 kr st (eller 20 kr st om du köper fler än 5). Värva en prenumerant och få ett baknummer gratis.

Erbjudande! Bygg ett arkiv med Fëa!

Köp *samtliga* baknummer från och med nr 9 för enbart 250 kr, inklusive porto! Gäller till 30 juni 2001.

SVEROK FÖRBUNDET SOM BARA ÖKAR

Hjälper du oss?

Är du medlem i Sverok? Har du fått ditt medlemskort? Har du betalt ditt medlemskap? Har du betalt ditt medlemskap? Har du betalt ditt medlemskap?

Varje till: SVEROK
Hjälper du oss?
Har du betalt ditt medlemskap?

Tel: 08-14 000 000
Fax: 08-14 000 000
E-post: laiv@sv.se

nummer 33
kommer i vår

Tema: In och off – diegetiskt eller icke-diegetiskt?

- › Vad är spel och vad är det inte?
- › Var går gränserna, och vad händer i övergången från det ena till det andra?
- › Hur är det att spela mot folk som inte spelar?
- › Hur påverkar spelarens kunskaper rollens beteende?
- › Hur mycket bör en arrangör påverka pågående spel?
- › Och vad sjutton betyder egentligen "diegetiskt"?

Fëa nr 33 ger svaren!

Prenumerera på Fëa. Sätt in 150 kr (för 6 nummer) på postgiro 639 95 16 – 1 Fëa Livia (210 kr för 6 nummer utanför Sverige). Glöm inte att skriva namn och adress.